vrede

VREDE IN CENTRAAL-AMERIKA ?

vrede

Maandblad -
10 nummers per jaar
"Vrede"
Studie- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE-BEHEER PUBLICITEIT:
Knokkestraat 44 - 9000 Gent
Prk. 000-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent -
Tel. (091) 21 16 39

LEESGELD:
600 Fr. per jaar
60 Fr. per nummer
Voor Nederland: 700 B.Fr.

STEUNABONNEMENT: 1.000 Fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Michel Vanderborght
Beukendreef 15,
9401 POLLARE - NINOVE

MEDEWERKERS:
Ludo Abicht, Hugo Benoy, Hendrik Braem, Martin Braem, Paula Burghgraeve, Urbain Camerlinck, Toon Colpaert, Rik Coolsaet, Willy Courteaux, Eric De Bleeckere, Carine De Bruin, William De Bruyne, Albert Deconinck, Robert De Gendt, Dr. Jef Deloof, Danny Demely, Gerry De Mol, Chantal De Smet, Erik Dupont, Eric Geukens, Noël Gijbels, Alfons Goossens (Goal), Paul Hoste, Ignaas Lindemans, Jan Olsen, Peter Rombaut, Ward Ruyslinck, Guus Snijkers, Katleen Steel, Freddy Tack, Michel Tanret, Jan Van Calsteren, Jozef Van Dromme, René Van Nerum, Jan Verwest, Bart Vonck, Generaal M.H. von Meyenfelt, Mich Van Opstal, Walter Weydts, Walter Zinzen.

EINDREDAKTIE:
Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsen, Peter Rombaut, René Van Nerum, Linde Vanneste.

REDAKTIESECRETARIS:
Lucien Bollaert.

HOOFDREDAKTEUR:
André De Smet.

ABONNEMENTENDIENST:
Lotty Verwest.

Overname van artikels en tekeningen is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentexemplaar.

"Vrede" wil de spreekbuis zijn van al diegenen die - door degelijke informatie of voorstellen - een bijdrage willen brengen tot de internationale ontspanning.

De redactie doet dan ook een beroep op de medewerking van al diegenen die hiertoe kunnen bijdragen.

De ondertekende artikels beantwoorden dan ook niet noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de redactie.

OFFSET DRUK:
"Nevelland", B.W., 9840 Nevele (Landegem).

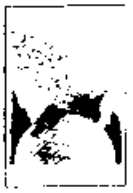

OPROEP AAN DE LEZERS

We herinneren u aan ons rondschrijven begin oktober.
Door het overschrijven van het abonnementsgeld (500 fr.) vóór 15 november kunt u ons bijzonder behulpzaam zijn. Overschrijven kan op Prk. 000-0956015-80 van Vrede vzw.
Instellingen (bibliotheken en scholen) met faktuur: 600 fr.

Voor de lezers die er de voorkeur aan geven aan de postbode te betalen wijzen we er op dat deze vanaf begin december langs komt. Neem dus tijdig de nodige schikkingen want het kwijtschrift wordt slechts eenmaal aangeboden.
Voor wie via de postrekening het leesgeld betaalde (we stellen de post hiervan op de hoogte) wijzen we er op dat, ingeval toch bij vergissing een kwijtschrift wordt aangeboden, dit eenvoudig te weigeren.

INHOUD

EDITORIAAL	W.E.U.: het neen van West-Europa aan het ontwapeningsproces	3
UITKIJK	Zonderlinge bondgenoten	4
	25 oktober: omdat Vrede belangrijk is	5
BEWAPENING & ONTWAPENING	Aandacht voor kernwapenvrije zones	6
	Het belang van de stopzetting van de kernproeven	7
CIJFERS & DOKUMENTEN	Ekonomie: klare taal ... harde cijfers	10
MENSENRECHTEN	Mensenrechten (6): Pers en justitie	12
IN MEMORIAM	Afscheid van Alfons Goossens	13
EERLIJKHEIDSHALVE		14
DOSSIER	Betekenis en perspectief van Esquipulas II	15
	Centraal-Amerika: het vredesakkoord	18
	De kiem van een nieuw Guatemala - „Dorpen in verzet"	20
LATIJNS-AMERIKA	Het volk lijdt, het volk strijdt	23
BOEKEN		24-35
TERUGBLIK	De oktoberrevolutie van 1917: een opstand voor vrede	25
KORTOM		26-35
VREDESINITIATIEVEN	De helse trein	27
	Aankondigingen - Nationaal - Internationaal	30-31
TE ZOT ... OM LOS TE LOPEN		28
	Esperanto bestaat honderd jaar en leeft!	29
VREDESFONDS	Er komt schot in...	31
KRUISWOORDRAADSEL		33
1/4 EEUW GELEDEN ... IN VREDE		33

Werkten aan dit nummer mee:
André De Smet - Gen. von Meyenfeldt - Dr. Ninane - René Van Nerum - Eddy Boutmans - Bart Vonck - Jaak Schelfout - Annemie Demedts - Volodia Teitelboim - Carin de Bruin - Albert Deconinck - Jan Van Calsteren - Clement Tholet - Bea Dumon - Linde Vanneste - Chantal De Smet.

EDITORIAAL

W.E.U.: HET NEEN VAN WEST-EUROPA AAN HET ONTWAPENINGSPROCES

Toen een paar jaar terug te Genève de I.N.F.-onderhandelingen van start gingen drukten de Westeuropese leiders hun ongenoegen uit dat zij hier niet rechtstreeks bij betrokken waren. Opvallend was dat, tijdens dezelfde periode, ook in progressieve middens, zelfs in de brede vredesbeweging, gelijkaardige standpunten werden naar voor gebracht.
Fundamenteel is dit juist. De vraag is echter wie de Europese volkeren bij dergelijke onderhandelingen vertegenwoordigt. Namens de Europese vredeskrachten konden dit zeker niet de Westerse Europese leiders zijn, die de raketten hadden binnengehaald en geen belangstelling hadden voor het ontmantelen van deze tuigen. Bovendien was er het feit dat het om Amerikaanse raketten ging. Britten en Fransen, die hun kernmacht - alhoewel deze deeluitmaken van het NAVO-potentieel - als „onafhankelijk" buiten de onderhandelingen wilden houden, waren eveneens slecht geplaatst om aan deze besprekingen deel te nemen.
Met de eerste reaktie op de top-konferentie van Reykjavik was reeds duidelijk gebleken dat de Westeuropese leiders: Thatcher, Kohl, Mitterrand-Chirac en niet in mindere mate Tindemans, niet erg ingenomen waren met een akkoord over de middellange kernwapens in Europa.
Toen op deze eerste reaktie - dat ook de korte afstandraketten bij een akkoord moesten betrokken worden - eind februari Gorbatsjov zijn voorstel voor een dubbele, nul-optie op tafel legde, bleek hun dit eveneens niet te voldoen. In blok steunden ze dan ook Kohl's standpunt dat de Pershing 1a in Duitsland als „onafhankelijk" moesten beschouwd worden.
Nadat ook deze hindernis was opgeruimd verklaarden sommigen onder hen, Tindemans op kop, verheugd te zijn over het intussen afgesloten principieel akkoord Chervardnadze-Schultz.
Hun woorden blijken echter niet in overeenstemming met hun daden. Anderen, zoals Mitterrand-Chirac blijven zich sceptisch uitlaten, terwijl de Franse Minister van Défensie Giraud e.a. NAVO-generaals zoals Rogers ondubbelzinnig het I.N.F.-akkoord blijven afwijzen.
Het is bekend dat er sindsdien in NAVO-kringen een zekere verwarring heeft bestaan. Het lag er namelijk reeds vinger dik op dat, noch de NAVO, noch de V.S. gediend zijn met een akkoord dat uiteindelijk op een kernvrij Europa zou kunnen uitmonden. Ondanks de in het zicht zijnde akkoorden over de middellange en korte afstandraketten blijkt hun enige zorg te zijn hun nucleaire strategie en macht in Europa te handhaven en zelfs onder andere vormen te ontwikkelen.
De recente overeenkomst, die in het raam van de W.E.U. (1) (Westeuropese Unie), die op 27 oktober in De Haag werd afgesloten, bevestigt dit zeker.
Zoals men weet werd deze organisatie, die als aanloop tot de stichting van de NAVO op 17 maart 1949 werd opgericht, sinds enige tijd uit de vergeethoek gehaald.
Men zegt dat het bedoeling is via deze weg de zogezegde Europese pijler van de NAVO te versterken o.a. door een gemeenschappelijke strategie en Westeuropese wapenproduktie.
Tevens wil men langs die weg de beperkingen vervat in de Atlantische Alliantie overschrijden om, zoals in de Golf, samen elders militaire operaties uit te voeren. In Britse conservatieve middens gaan zelfs reeds stemmen op voor de oprichting van een Westeuropese snelle interventiemacht.
„Le Monde" (29.10.87) wijst er hierbij op dat „dit niet mogelijk zou gewoost zijn zonder het groen licht van de Amerikanen die, nu hun oorspronkelijk wantrouwen is weggevallen, de Westeuropeanen aanmoedigen omdat de W.E.U. zich ondubbelzinnig inschrijft in de NAVO-strategie en slechts de versterking van de Europese pijler nastreeft". Voor Reagan, die tijdens zijn toespraak in de Militaire Akademie van West Point op 30.10.87, reeds aan zijn Westeuropese partners zijn gelukwensen overmaakte, blijkt de W.E.U. een uitstekende stok achter de deur om de Sovjetunie ook langs die weg onder druk te zetten.
Het in De Haag goedgekeurd „platform" is ook meer dan duidelijk. Na opnieuw het schrikbeeld van de zogenaamde konventionele overmacht van het Warschaupakt (2) te hebben bovengehaald, wijzen de Westeuropese leiders er op dat Amerikaanse nucleaire aanwezigheid, aangevuld met de Franse en Britse kernmachten, in Europa onmisbaar blijft.
In de oorspronkelijke tekst staat zelfs dat een geloofwaardige afschrikking vereist dat er in West-Europa kernwapens dienen te staan die de Sovjetunie kunnen treffen.
Met deze komt de W.E.U. tot de conclusie dat het Westers nucleair potentieel in Europa, in overleg met de V.S., versterkt en verder ontwikkeld moet worden.
En als de Sovjetunie, na het I.N.F.-akkoord volgend jaar, met nieuwe voorstellen komt om de resterende atoomwapens in Europa te verwijderen, mag, volgens de Westeuropese leiders, daar niet worden op ingegaan. Er kan geen sprake zijn van een „derde nul-optie", wordt er ondubbelzinnig aan toegevoegd.
Meteen wordt duidelijk welk vlees we in de kuip hebben. Na met het uitspelen van de W.E.U. sommige NAVO-partners als Griekenland en Denemarken als de traditionele dwarsliggers aan de kant te hebben gezet, isoleert men nu ook de Duitser Genscher en de Italiaan Andriotti, minder enthousiast voor de W.E.U. Het bondgenootschap Thatcher, Kohl, Mitterrand-Chirac o.m. met de aktieve steun van Tindemans en met de zegen van Reagan kan nu de konfrontatiepolitiek in Europa verder zetten. Voor deze heren kan er geen sprake zijn van ontwapening, detente en een werkelijk kernvrij Europa.
De ministers Tindemans en de Donnéa die hogergenoemd platform onderschreven blijken zich dus weinig te bekommeren om het massaal verzet van onze bevolking tegen de nucleaire waanzin en voor de voortzetting van het ontwapeningsproces.
Erger nog. Terwijl vandaag door de „tijdelijke regering" uitdrukkelijk werd onderstreept dat ministers nu geen verbintenissen kunnen aangaan, moet men vaststellen dat, zondere enige raadpleging in regering en parlement, beide ministers in eigen naam ons land verbinden aan een politiek die ontwapening en vrede de rug toekeert.
Is dit geen aanwijzing om, na de geslaagde Vredesbetoging van 25 oktober, de strijd voor ontwapening in alle duidelijkheid en met verdubbelde ijver verder te zetten?

André De Smet

---

(1) – Leden W.E.U.: Frankrijk, Duitse Bondsrepubliek, Groot Brittannië, België, Nederland en Luxemburg.
(2) – Zoals de NAVO zwigt de W.E.U. over het in juni '86 door het Warschaupakt gedane voorstel te Budapest waarin onderhandelingen met de NAVO worden voorgesteld voor een vermindering met 25 % van de konventionele troepenmacht in Europa.
– Beiden hebben eveneens tot heden nooit melding gemaakt, laat staan geantwoord, op het Warschaupakt-voorstel van mei j.l. te Berlijn voor het wegwerken van de bestaande asymmetrieën in de verschillende wapensystemen van beide pakten naar het laagste bestaand niveau.

U I T K IJ K

ZONDERLINGE BONDGENOTEN

Bernard Antony, Europees Parlementslid van de uiterst rechtse Franse partij „Front National" werd, eind september, samen met een collega en vijftien andere geloofsgenoten voor een twee uren durend gesprek te Gdansk ontvangen door Lech Walesa, de woordvoerder van Solidarnosc.

Bernard Antony, alias Romain Marie, is eveneens voorzitter van de integristische organisatie gekend onder de naam „"Comités Chrétienté - Solidarité" en medestichter van het uiterst rechtse tijdschrift „Présent". Het was dezelfde Antony die tijdens een zogenaamde dag van de Franse Vriendschap waaraan al wat in Frankrijk rechts is deelnam, verklaarde „De internationale van de moord, de internationale van het communisme, was samengesteld uit joden... De joden overdrijven als ze zeggen dat extreem rechts anti-semiet is, wij zouden kunnen reageren met te zeggen dat het communisme joods is".
Het denken van Bernard Antony ligt dus wel erg dicht bij de lijn van zijn leider Jean-Marie Le Pen die kort geleden verklaarde dat de slachtoffers van de gaskamers in de concentratiekampen slechts „een detail" zijn in de geschiedenis.
In een recent boek met een titel waarin hij zijn schrijvers pseudoniem overneemt: „Romain Marie sans concession" wordt zijn filosofie in drie fazen geresumeerd. Over Le Pen: „Ik wens dat deze verder evolueert naar het ideaal van politieke leider zoals ik me deze steeds heb voorgesteld".
Over de integristische organisatie waarvan hij voorzitter is: „Het doel van de „Comités Chrétienté - Solidarité" is het anti-communisme terug te brengen tot zijn logische konsekwenties, volgens de geest van het christendom".
Over de middelen om dit doel te bereiken: „De „Comités Chrétienté - Solidarité" moeten konkreet alle bewegingen tegen het communisme steunen o.m. door het Franse volk te informeren en doorheen de organisatie van inzamelingen voor medikamenten en wapens".
Tijdens de perskonferentie over zijn Poolse reis, die hij deed samen met Martine Lehideux, voorzitster van het rechtse „Cercle national des femmes d'Europe", zei Antony o.m. „Wij zijn de solidariteitsbeweging met het strijdend christendom". „Wij zullen in Polen doen wat we reeds in Libanon hebben gedaan" voegde hij er aan toe.
In dit perspectief kondigde hij aan dat reeds de nodige kontakten werden vastgelegd voor de uitwisseling van informatie en van sprekers...
Na Gdansk en Warschau bezochten Bernard Antony en zijn geloofsgenoten eveneens Auschwitz. Over de gaskamers, het „détail" van J.M. Le Pen echter geen woord. Antony zegde wel bloemen te hebben neergelegd in het doodsblok waar de ter dood veroordeelden gefusilleerd werden. Op de vraag waarom deze dan gefusilleerd werden luidde het antwoord „Het betrof hier gevangenen die op heterdaad betrapt werden bij een ontvluchtingspoging en/of gijzelaars die uitgekozen werden onder diegenen die aan de ontvluchting hadden meegeholpen".

Bernard Antony, Europees Parlementslid van het rechtse Front National van J.-M. Le Pen, in gezelschap van Lech Walesa te Gdansk.

VRIENDEN VAN WALESA BEVESTIGEN

In een door het agentschap A.F.D. op 1 oktober verspreid perscommuniqué werd het bezoek van de delegatie van het „Front National" aan Walesa bevestigd. Volgende tekst werd hieromtrent bekend gemaakt.
Bernard Antony, Europees volksvertegenwoordiger van de groep van Europees rechts, verantwoordelijke van de „Front National" (F.N.) heeft dinsdag 29 september te Gdansk, de Nobelprijswinnaar voor de vrede, Lech Walesa ontmoet. Dit werd donderdag te Warschau bekend gemaakt in de kringen van de voorzitter van de ontbonden vakbond Solidariteit.
Tijdens een twee durend gesprek in de parochie Sint-Brigitte van de scheepswerven heeft Walesa aan zijn gast de moeilijkheden onderstreept van Solidariteit, voor de heropleving van het syndikaal pluralisme in Polen. De priester van de parochie, pater Henryk Jankowski, biechtvader van Walesa, heeft eveneens een beeld opgehangen van de situatie van de Katholieke Kerk in Polen. Bernard Antony die in Gdansk aangekomen was aan het hoofd van een delegatie van zestien personen, o.w. parlementariërs van het Europees Parlement te Straatsburg, werd maandag ontvangen door de bisschop van Gdansk Mgr. Tadeusz Gocłowski. Het onderhoud dat één uur duurde ging door in de zetel van het bisdom en had hoofdzakelijk betrekking op het religieuze leven in Polen en Frankrijk.

Bovengenoemde feiten, de kontakten tussen de vertegenwoordigers van ultra rechtse National Front van Jean-Marie Le Pen, Walesa, en sommige verantwoordelijken van de Poolse kerk doet zeker heel wat vragen oprijzen. Vragen dienen ook gesteld te worden over het feit dat onze zo goed geïnformeerde pers het niet nodig oordeelde bovenstaande informatie aan haar lezers bekend te maken.

25 OKTOBER: OMDAT VREDE BELANGRIJK IS

Laat ons eerlijk zijn. Niemand had eigenlijk verwacht dat de betoging van 25 oktober tot een dergelijk succes zou uitgroeien. Een aantal elementen hadden de voorbereiding niet bevorderd. Zo was er o.m. bij sommigen een zekere demobilisatie vast te stellen, mensen die dachten dat, zoals de media het hun voorstelt, het perspectief van een principieel akkoord over de Euroraketten verdere aktie overbodig maakt. De massale opkomst heeft echter aangetoond dat een belangrijk deel van de vredeskrachten niet in die val is getrapt. Daarnaast waren er bovendien een aantal praktische moeilijkheden. Enkele grote organisaties waren niet langer in de mogelijkheid aan hun leden gunsttarieven te verlenen voor de verplaatsing naar Brussel, zoals dit bij vorige betogingen het geval was. Voor sommigen was dit, in deze krisistijd, zeker een hinderpaal om de verplaatsing te doen. En dan was er de NMBS die met zijn nieuwe tariefregeling bij sommigen voor enige verwarring had gezorgd.

DE AFWEZIGEN HADDEN ONGELIJK

Het fantastisch succes van de betoging heeft duidelijk aangetoond dat velen zich door hogergenoemde problemen niet hebben laten afschrikken. Doorheen de strijd die sinds '79 werd op gang gebracht is een belangrijk deel van de openbare opinie zich bewust geworden dat het zo niet meer verder kan. Vrede, ontwapening, solidariteit met de derde wereld begint een steeds belangrijker plaats in te nemen bij velen. Steeds meer mensen willen het daarbij niet bij woorden laten maar er zich ook voor inzetten. Zo werd het een belangrijke vredesbetoging. De tollers van de politie hebben, traditiegetrouw, zich met een cijfer van 25.000 deelnemers nog maar eens belachelijk gemaakt. In de vele terugkerende bussen werd daar, bij het beluisteren van het radionieuws, heel wat plezier beleefd. 't Wordt hoog tijd dat men die mannen eens een paar telraampjes bezorgt, als ruim drie uur lang betogers, in dichte drommen, door de brede lanen van het Brusselse stadscentrum opstappen kan men, zonder te overdrijven over méér dan 100.000 deelnemers spreken. Een opkomst die zeker met de betogingen van 1985 kan vergeleken worden. Alles bij mekaar een schitterend succes. Zelfs radio, T.V. en de geschreven pers onderstreepten dat het een massale betoging werd zonder incidenten.

JONG EN DYNAMISCH

Opvallend was zeker de opkomst van de jonge generatie. Alle kranten waren hierover verbaasd en maakten hiervan zelfs de titel van hun verslag. Stof tot nadenken voor de politiekers die de eisen van de vredesbeweging steeds maar blijven negeren. Vele jeugdorganisaties hebben massaal gemobiliseerd. Onder deze heeft de Chirojeugd zeker de pluim verdiend. Van overal te lande waren hun jongeren present. Ook heel wat niet georganiseerden waren op post. Dit was zeker te merken uit de vele zelfvervaardigde spandoeken en leuzen die werden meegedragen. Ook de vele ludieke initiatieven zorgden voor kleur en waren een uiting van zin voor humor en optimisme. De betoging werd gekenmerkt door zijn geestdrift. Een feest in het perspectief van het te verwachten akkoord over de Euroraketten. Een zekere voldoening over het feit dat, na jarenlange strijd, de eerste vruchten zullen kunnen worden geplukt. De ontmanteling en vernietiging van de middellange en korte afstandsraketten en hun terugtrekking uit Florennes. Maar uit de vele spandoeken, doorheen de talrijke spirituele vormen waarin de eisen werden naar voor gebracht, is wel duidelijk gebleken dat niemand zich illusies maakt. Het is slechts een begin. De aktie zal nu meer dan ooit moeten worden verder gezet om het ontwapenngsproces te bevorderen. Is het ook niet opgevallen dat de Belgische avonturistische politiek in de Golf herhaaldelijk aan de kaak werd gesteld?

PLURALISME LOONT

Dat, alleen voor Vlaanderen, zesenzeventig nationale organisaties de oproep en de platformtekst ondertekenden was reeds op zichzelf een succes. Als allerhande verenigingen, tot welke politieke of wijsgerige strekking ze behoren, zich samen voor dezelfde zaak inzetten is zoker iets nieuw in dit land. Is dit niet de bevestiging dat, ook inzake de internationale politiek, er een nieuwe consensus groeit? De massale deelname van mensen uit deze meest verschillende schakeringen was, zoals men het ons herhaaldelijk bevestigde, voor ieder een hart onder de riem. Een aansporing om in die richting verder te gaan omdat het, niet alleen voor de vrede, maar voor de democratie een winstpunt is. De vredesbeweging is in dit land meer geworden dan een paar koepels en/of enkele vredesbewegingen. Het is een massabeweging geworden. De vredesgedachte en de noodzaak om zich hiervoor samen aktief in te zetten heeft alle zuilen doorboord. Alle bij het OCV en VAKA aangesloten verenigingen, diegenen die de oproep ondertekenden en hun Franstalige tegenhangers hebben samen bijgedragen tot het succes van 25 oktober. Moet hier ook niet worden gezegd dat, zoals reeds vroeger het geval was, Vlaanderen voor drie kwart van de deelnemers heeft gezorgd. We zijn op de goede weg. In dezelfde richting moet nu worden verder gewerkt. Betere en diepgaandere informatie moet nu worden verschaft om de openbare opinie nog een beter inzicht te geven in alle achtergronden van de internationale politiek. De organisatie van een breed forum, laat ons zeggen een Volksparlement, met de deelname van alle organisaties die de platformtekst onderschreven, zou in dat opzicht een belangrijk element kunnen zijn om de beweging in 1988 een nieuw elan te geven. Om samen de objectieven te omschrijven en vast te leggen die kunnen helpen om het ontwapeningsproces verder te zetten.

BEWAPENING & ONTWAPENING

AANDACHT VOOR KERNWAPENVRIJE ZONES

Een vraag die velen, ook in de vredesbeweging, bezig houdt betreft de richting waarin op het gebied van de veiligheid verder moet worden gewerkt na het bereiken van een akkoord tussen de Verenigde Staten van Amerika en de Sovjetunie over de *verwijdering* en *vernietiging* van alle SS-20 raketten, Pershing-II raketten en op het land opgestelde Cruise Missiles (het zogenaamde INF-akkoord; Intermediate Range Nuclear Forces).

Sommige deskundigen en politici zijn van mening dat na een dergelijk akkoord, het kernwapenvraagstuk heeft *afgedaan* en dat dan alle aandacht moet worden gericht op die onderdelen van het veiligheidsbeleid die bijdragen aan de verbetering van de verhoudingen tussen de volken van Oost en West. De gedachte op de achtergrond van deze opvatting is dat de mogelijkheden om tot een daadwerkelijke en blijvende vermindering van de bewapening te komen vooral worden bepaald door de mate van vertrouwen tussen Oost en West en de bereidheid van de politiek om zich in te zetten voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk Europees veiligheidsbeleid dat is gebaseerd op samenwerking in plaats van op confrontatie.
In de lijn van deze opvatting ligt het huidige streven van het Interkerkelijk Vredesberaad in Nederland, dat zich richt op de verbetering van de contacten tussen mensen en groepen van mensen in Oost en West.
Hoewel ik alle pogingen om een beter politiek klimaat in Europa te bereiken uitermate positief waardeer, blijf ik van mening dat ook na een INF-akkoord het vraagstuk van de (kern)bewapening blijvend aandacht moet hebben; van de vredesbeweging en in feite van alle *burgers*. Immers concrete stappen die een meer defensieve ontwikkeling van het huidige bewapeningsbeleid en/of een vermindering van de huidige bewapeningsinspanning beogen, zijn eveneens van *grote* betekenis voor de bevordering van het vertrouwen binnen de Europese regio en in de wereld.
Zo kan ik mij voorstellen dat de vredesbeweging zich, nadat Amerika en Rusland het eens zijn geworden over de vernietiging van kernwapensystemen voor middellange afstand, bezig gaat houden met een onderzoek naar de mogelijkheden om delen van Europa en vooral Centraal-Europa, kernwapenvrij te maken. Bekend mag zijn dat het kernwapenvrij maken van bepaalde gebieden, in internationaal verband, een belangrijk politiek onderwerp is. Het past in het streven om de verdere *verspreiding* van kernwapens tegen te gaan; *beperkt* het aantal gebieden waarop kernwapens kunnen worden gestationeerd of van waaruit kernwapens kunnen worden ingezet en *vergemakkelijkt* de controle op de uitvoering van overeenkomsten bedoeld om het aantal kernwapens te verminderen. Wel moet worden bedacht dat een gebied dat kernwapenvrij is, kwetsbaar blijft voor aanvallen met kernwapens.

Tot nu toe zijn er 5 verdragen die het kernwapenvrij maken van bepaalde gebieden beogen: het Antarctica verdrag van 1959 (Zuidpool-gebied kernwapenvrij); het Ruimteverdrag van 1967 (o.a. een verbod van kernwapens in een baan om de aarde te brengen of in de ruimte te plaatsen); het verdrag van Tlatelolco (1967, geen kernwapens in Latijns-Amerika); het Oceaanbodemverdrag van 1971 (geen kernwapens op of onder de zee- en oceaanbodem) en het verdrag van Rarotonga (1985) dat de plaatsing van kernwapensystemen in de Zuid-Pacific tegengaat.
De gedachte om ook Centraal-Europa kernwapenvrij te maken is bepaald niet nieuw. Tijdens de 12e Algemene vergadering van de VN, deed de Poolse minister van Buitenlandse Zaken Rapacki het voorstel om Polen, de Duitse Democratische Republiek (DDR) en de Duitse Bondsrepubliek (BRD) vrij van kernwapens te maken en te houden. In 1982 lanceerde de Zweedse premier Olof Palme het plan om een strook (Corridor) van 300 km breed, ter weerszijden van de grens tussen de NAVO en het Warschaupact in Midden-Europa, *vrij te maken* van atomaire gevechtsveldwapens. Dit plan is nader uitgewerkt door o.a. een werkgroep van de Socialistische Partij Duitsland (SPD, BRD) en de Socialistische Eenheidspartij Duitsland (SED, DDR). Het werk van de groep heeft geleid tot een initiatief van beide partijen om de door Olof Palme voorgestelde corridor niet alleen vrij te maken van atomaire gevechtsveldwapens maar van *alle* atomaire strijdmiddelen; vrij te maken dus van alle atomaire ladingen en van alle wapensystemen die geschikt zijn voor de uitvoering van atomaire taken.
Dit initiatief houdt dus mede in de *verwijdering* uit het grensgebied tussen de NAVO en het Warschaupact van alle *conventionele* militaire middelen (artillerie, vliegtuigen, raketten, enz.) geschikt voor de uitvoering van zowel conventionele als atomaire taken. En omdat het hier gaat om grote aantallen wapensystemen betekent de verwerkelijking van dit initiatief een aanzienlijke *reductie* van het militaire potentieel van beide veiligheidssystemen in een strategisch *belangrijk* gebied. Als voordelen verbonden aan een dergelijke reductie worden o.a. genoemd: minder kans op een verrassingsaanval; het voorkomen van een vroegtijdig gebruik van kernwapens met een kort bereik en meer aandacht voor de ontwikkeling van een zuiver verdedigende strategie. Het Westen reageert doorgaans afwijzend op voorstellen om Centraal-Europa kernwapenvrij te maken (zie o.a. het interview met H. Kissinger in Newsweek van 12-10-1987).
De vermindering van de rol van atoomwapens in het beleid wordt onaanvaardbaar geacht mede gelet op het conventionele militaire overwicht van het Warschaupact. Bovendien dwingt de terugtrekking van belangrijke aantallen wapensystemen uit de voorste lijn tot een wijziging van de huidige verdedigingsopzet en daar voelt men in het algemeen weinig voor.
Dat een mogelijke wijziging van de verdedigingsopzet voor het westen, mede gelet op de „ondiepte" van het te verdedigen gebied, als weinig aantrekkelijk wordt gezien, vind ik *begrijpelijk*. Het argument dat het Warschaupact op conventioneel militair gebied zoveel sterker is, vind ik niet sterk. Wat men in het Westen vooral niet mag vergeten is dat het bij voorstellen om Centraal-Europa kernwapenvrij te maken gaat om een *eerste* stap op weg naar een aanzienlijke vermindering van de bewapeningsinspanning in heel Europa en naar de beëindiging van de militaire confrontatie op ons continent. Deze doelen lijken in deze tijd *bereikbaar*. En dat maakt het de moeite waard deze eerste stap, ondanks allerlei militair technische bezwaren, toch maar te zetten.

Ittervoort, 12-10-1987
M.H. von Meyenfeldt

BEWAPENING & ONTWAPENING

HET BELANG VAN DE STOPZETTING VAN DE KERNPROEVEN

Vitali Goldanski, professor aan het Instituut voor Fysische Chemie in Moskou, hield ter gelegenheid van het 7e Kongres van het IPPNW (Internationale Vereniging van medici voor de verhindering van een kernoorlog), die in de hoofdstad van de USSR van 29 mei tot 1 juni gehouden werd, een redevoering; hij gaf me de toestemming zijn uiteenzetting voor de lezers van VREDE samen te vatten en ik dank hem hiervoor bij deze.

WAT ZEI HIJ?

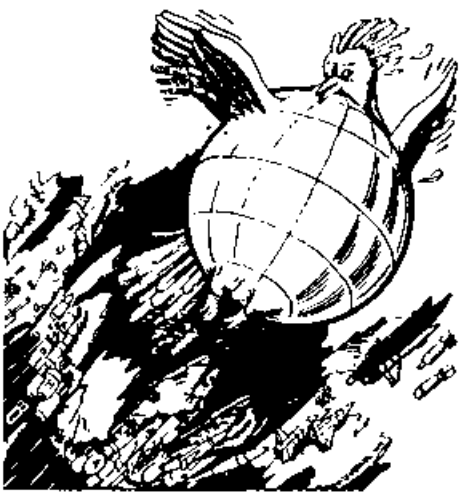

1) Alleen „bommen van de eerste generatie" kunnen tegenwoordig in het geheim in laboratoria gemaakt worden en het is niet absoluut nodig deze te testen om zeker te zijn van hun goede werking.
   Deze bommen bestaan uit twee soorten:
   a) Uit Uranium 235. De ontploffing wordt veroorzaakt door het tegen elkaar doen slaan van twee halve bollen met deze splijtstof om een „superkritische massa" te krijgen. Dit is de bom van Hiroshima (6 augustus 1945) die tevoren niet getest werd.
   b) Uit Plutonium 239. De ontploffing volgt na samenpersing van een bol van dit met metaal om een superkritische dichtheid te krijgen. Dit is de bom van Nagasaki (9 augustus 1945), die eerst in de woestijn van Alamogordo op 16 juli 1945 getest werd. Het implosiemechanisme is inderdaad moeilijker tot stand te brengen dan de eerste methode; daarom werd een voorafgaande test noodzakelijk geacht.

   Maar de kennis van de atomaire fysica is sedertdien dermate verspreid, dat een staat (Israël zou een honderdtal bommen hebben; Zuid-Afrika ongeveer een dozijn) nu dit soort bommen beslist kan maken en zeker zijn van de werking ervan zonder voorafgaande test. Voor deze bommen van de eerste generatie is het verbod op kernproeven nauwelijks doorslaggevend.
   Maar de verplichting daarentegen om het verdrag van niet-verspreiding te tekenen en als gevolg daarvan de kontrole door het Internationaal Agentschap van Atoomenergie van Wenen te aanvaarden, heeft een primordiaal belang, omdat het toezicht op de industrie van splijtstof het praktisch onmogelijk maakt om uranium 235 of plutonium 239, produkten uit respektievelijk opwerkingscentrales en kernreaktoren, voor militaire doeleinden te gebruiken.

2) De „bommen van de tweede generatie" zijn thermonucleaire wapens, waarin de splijting van een zwaar atoom (U235 of P239) de noodzakelijke energie voor de samensmelting van lichte waterstofatomen levert. Ze bestaan in twee soorten:
   - F2 (splijting - samensmelting) en
   - F3 (splijting - samensmelting - splijting).

   De produktie van deze wapens eisen voorafgaande testen om zich te vergewissen van hun goede werking. Maar als men de techniek eenmaal meester is, is het niet meer nodig de bommen die in serie geproduceerd zijn te testen om zeker te zijn van hun betrouwbaarheid.

   Bewijs:
   a) sinds de ondertekening in 1974 van het Treshold Test Ban Treaty is het verboden kernproeven te doen met bommen met een groter vermogen dan 150 kt, (Hiroshima = 13 kt en Nagasaki = 22 kt), en dit verdrag werd volledig in acht genomen.
   b) maar de thermonucleaire bommen met een vermogen dat groter is dan 150 kt maakten, in 1985, het grootste deel uit van de wapens van de U.S.A. en de U.S.S.R., zoals de volgende tabel aantoont:

	aantal bommen	vermogen > 150 kt	vermogen < 150 kt
USA	13.904	7.344 (52 %)	6.560 (48 %)
USSR	8.294	8.294 (100 %)	

   De Amerikanen weigeren hun kernproeven stop te zetten onder het voorwendsel dat ze nodig zijn om de betrouwbaarheid van de in de arsenalen opgeslagen bommen te kontroleren. Wie kan dit argument nog aanvaarden als 52 % van de Amerikaanse bommen sinds 13 jaar (1974-1987) niet meer getest werden!

   Een andere reden, die vooral door Hugh De Witt van het Lawrence Livermore Laboratory naar voor werd geschoven, is dat de Amerikaanse thermonucleaire bommen veel gesofistikeerder, en dus kwetsbaarder zouden zijn dan de eenvoudigere en dus robustere Sovjettische bommen met een langere levensduur.
   Het antwoord is eenvoudig: waarom moeten de bommen verfijnd worden? Zou een zware waterstofbom - b.v. van 10 megaton - niet volstaan voor de voorwaarden van de Mutual Assured destruction (MAD = gek)?
   Het verbod op proeven van de wapens van de tweede generatie is dus van groot belang voor de verhindering van de horizontale verspreiding van het wapen en de uitzaaiing over een aldoor groter wordend aantal staten op deze planeet.

3) De „wapens van de derde generatie". Het zijn thermonucleaire bommen, waarbij een deel van de energie overgaat in een gekozen vorm. Bij voorbeeld: de neutronenbom, de neutronen vormen 50 % van de vrijgekomen ener-

gie tegen 15 % van een klassieke bom van de tweede generatie; de bom met X-stralen, die gebruikt zou worden in „Star Wars"; of ook de bom met electromagnetische uitwerking, die in de atmosfeer tot ontploffing gebracht, de electrische en electronische apparatuur van een zeer groot gebied kan verlammen.

De produktie van de superverfijnde en „geminiaturiseerde" wapens vereisen herhaalde testen. Het zijn deze wapens die ten grondslag liggen aan de huidige nucleaire bewapeningswedloop; de produktie ervan illustreert het beste de gigantische vertikale verspreiding in de nucleaire staten; ze zijn de beste weergave van de hysterie van hen die atoomwapens in een baan rond de aarde of koudweg de mogelijkheid van een beperkt zg. taktisch kernkonflikt plannen; het zijn tenslotte deze wapens die op punt gesteld worden in de wapenkamer van Nevada, zoals de volgende tabel bewijst:
Kernproeven in Nevada (van 1980 tot 1984)

Vermogen in kt	Percentage
minder dan 1	5 %
van 1 tot 5	13 %
van 5 tot 20	44 %
van 20 tot 50	12 %
van 50 tot 150	26 %

Een taktisch wapen heeft een vermogen dat lager is dan 20 kt in 62 % van de gevallen en een strategisch wapen een vermogen dat groter is dan 150 kt in 58 % van de gevallen.

Voor de oppuntstelling van deze wapens is het absoluut verbod op kernproeven van kapitaal belang. De Amerikaanse voorstellen waardoor het wenselijk zou zijn geleidelijk de opeenvolging van de proeven te verminderen en dus ook geleidelijk de toegestane drempel te verlagen is natuurlijk slechts een lapmiddel.

De drempelverlaging verstoort in genen dele de produktie van deze geminiaturiseerde en gespecialiseerde wapens; de maatregel zal integendeel zorgen voor eindeloze kontroverses over de kontroletechnieken. Het is slechts een lapmiddel, omdat het verdrag van 1974 - dat op zich zeker een positief verdrag was - op geen enkele manier de nucleaire bewapeningswedloop afgeremd heeft.
Alleen het volledige en absolute verbod op de proeven kan een einde maken aan deze verschrikkelijke technologische wedren en aan de ontzagwekkende vertikale verspreiding van kernwapens.
Het is daarom meer dan betreurenswaardig, dat de U.S.A., evenals Frankrijk, Engeland en China trouwens, geweigerd hebben zich aan te sluiten bij het Sovjetmoratorium over de nucleaire proeven, dat begon op 6 augustus 1985 en meer dan 18 maanden voortduurde.

Persoonlijke opmerking:
Professor Goldanski spreekt niet over de reden van de Amerikanen om te weigeren de testen te stoppen en zo een einde te maken aan de wedloop naar aldoor gesofistikeerdere wapens.
Het lijkt me duidelijk: het is geld.

1) In „Le Monde Diplomatique" van juli 1986 schreef Erich R. Alterman, van het World Policy Institute van New York: „De reden waarom een zo eenvoudige oplossing botst op zo'n gekunsteld sarcasme is dat een einde van de proeven een einde zou maken aan de goede oude tijd. Als men geen nieuwe kernwapens kan testen zal het Pentagon geen miljarden dollars meer kunnen uitdelen aan de bewapeningsindustrie".
2) Deze uitspraak wordt, zo daar al behoefte aan zou bestaan, bevestigd door het Center for Defense Information van Washington, in hun bulletin n° 3, 1987, onder de titel: „No business like war business". Men leest er o.a. dat in 1985 "de Amerikaanse bewapeningsindustrie 3.842 mensen heeft aangenomen, die kort daarvoren „top officials" waren van het Departement van Defensie". Kent U een betere methode voor een hoger officier, die eraan denkt het leger te verlaten voor een goedbetaalde baan in de bewapeningsindustrie, dan voor zijn vertrek bij zijn toekomstige werkgever een bestelling te doen voor wapens die zo duur, zo gekompliceerd en zo omvangrijk als maar mogelijk zijn?

Het wordt hoog tijd dat oprechte mensen hun konklusie hieruit trekken.

Dr. G. Ninane
Vertaling:
Carin de Bruin

UNESCO:
ANALFABETISME NEEMT TOE

Volgens de Unesco-specialist op het gebied van alfabetisering, Arthur Gilette zouden de uitgaven die voor 3 à 4 maanden in de wereld aan wapens worden uitgegeven volstaan om het analfabetisme in de wereld uit te schakelen.
Ondanks de ontzaglijke inspanningen blijkt uit de recente statistieken dat nog steeds ongeveer een kwart van de wereldbevolking, 5 miljard mensen, nog steeds niet in staat zijn om zelf maar de eigen naam te spellen of te lezen.
Op de 3.203 miljoen wereldbewoners die ouder zijn dan vijftien jaar blijken er nog 889 miljoen ongeletterd te zijn. Uiteindelijk maakt dit tweeëndertig miljoen meer uit dan tot heden werd aangenomen.
De derde wereld is, hoe kan het anders, het meest getroffen. Voor Afrika loopt dit op tot 54 % van de bevolking. Azië volgt met 36,3 % en Latijns-Amerika met 17,3 %.
In sommige landen zoals Nigeria, Tsjaad en Guinea Bisseau loopt het percentage analfabeten zelfs op tot 95 %.
In de groep van de minst ontwikkelde derde wereldlanden betekent dit 121 miljoen analfabeten op de 179 miljoen inwoners van boven de 15 jaar.
In sommige landen zoals in Cuba en Nicaragua werden tijdens de voorbije jaren uitstekende positieve resultaten geboekt. Dit was ook het geval in China waar het aantal analfabeten tijdens de laatste 37 jaar teruggelopen is van 80 naar 20 % van de bevolking. Ook in Ethiopië is tijdens de voorbije jaren het aantal inwoners die kunnen lezen en schrijven opgelopen van 7 tot 56 %.
Volgens de Unesco bedraagt ook in de ontwikkelde landen, hoe zonderling ook, het aantal analfabeten 20 miljoen op de 931 miljoen personen die ouder zijn dan 15 jaar. Zo kunnen in de Verenigde Staten zeven miljoen mensen, ongeveer 4 % van de bevolking, lezen noch schrijven. Bovendien zijn er in de V.S. ongeveer 22 miljoen mensen zogenoemd „funktioneel analfabeet". Dit betekent dat ze niet in staat zijn kranten te lezen of zelfs maar de nodige administratieve formulieren kunnen invullen.

PERSONALIA

Onze gelukwensen aan:

- *Ria De Backer en Gerry De Mol uit Gent bij de geboorte van hun dochtertje Joni Lie.*
- *Onze vriend Emiel Monteyne uit Oostende bij zijn tachtigste verjaardag.*

OVER DIT SOORT KLEINIGHEDEN VALT EEN REGERING NIET.

De tekst van bovenstaande affiche die, in het kader van de 11.11.11.-aktie door het N.C.O.S. werd uitgegeven kan, in de kontext van de huidige regeringskrisis, brandend aktueel genoemd worden.
Men beweert weer dat het geval Happart de druppel was die de emmer deed overlopen, maar het is voor niemand een geheim dat dit slechts het topje van de ijsberg is.
Maken we ons echter geen illusies. Het niet verwezenlijken van de in de regeringsverklaring vervatte verbintenis om de Belgische bijdrage aan ontwikkelingshulp, die tot heden slechts 0,48 % van het B.N.P. bedraagt tot de voorziene 0,7 % op te trekken, zal zeker niet de belangrijkste zorg geweest zijn.
In de regeringskringen blijkt men niettemin niet erg ingenomen met de affiche en de bijhorende tekst. De heren voelen zich geraakt. Dit kan men zeker besluiten uit de beslissing van Minister Olivier van Openbare Werken die weigert, zoals dit jaarlijks gebruikelijk is, de affiche langs de rijkswegen te laten aanbrengen.

De houding van de regering zal echter voor velen een aansporing zijn voor nog een doeltreffender 11.11.11.-kampanje. De inzet voor een massale financiële inzamelkampanje voor de verwezenlijking van de vele konkrete projecten in talrijke derde wereldlanden en de popularisering van het belangrijke vier punten programma waarin de eisen naar de regering zijn vervat.

1) *Kwijtschelding van de schulden aan de minst ontwikkelde derde wereldlanden.*
2) *Selektieve verhoging van de multinationale bijdragen voor de minst ontwikkelde landen.*
3) *Snellere en doeltreffender hulp aan het overlevingsfonds.*
4) *Een grondig onderzoek naar de werking van ABOS.*

We roepen onze lezers op om op een aktieve wijze aan deze kampanje hun medewerking te verlenen.

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

* De Ekonomische Kommissie van de Verenigde Naties schat de ekonomische wereldgroei voor 1987 op 3,2 procent wat het zelfde resultaat als vorig jaar zou betekenen.
In het V.N.-rapport wordt er de aandacht op gevestigd dat het gehoopte peil van 4 procent dus niet zal worden bereikt. Dit betekent dat geen verhoging van het levensniveau in de ontwikkelingslanden kan verwacht worden en een ernstige vermindering van de werkloosheid in de industrielanden niet moet voorzien worden.
Door het zwak niveau van de ekonomische uitwisselingen en de lage grondstofprijzen zal de schuldenlast van de ontwikkelingslanden "ondraagbaar" blijven.
De schuldenlanden die tijdens de jaren 70 zowat 2 procent van produktie aan de betaling van de intresten moesten spenderen zullen dit tegen 1988 nog zien toenemen.

* De Organisatie voor Ekonomische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), dit zijn de 24 rijkste industrielanden, die in december van vorig jaar nog een groei van 2,75 % voor het geheel van de lidstaten verwachtte maakte bekend dat deze slechts tot 2,25 % zal oplopen. De OESO ziet de werkloosheid dan ook niet verminderen en denkt dat het gemiddelde werkloosheidspercentage in deze landen op 8,25 % van de aktieve bevolking zal behouden blijven. De gemiddelde inflatie zou volgens de organisatie van 2,8 % in 1986 naar 3,5 % stijgen in 1987 en zelfs 3,75 % bereiken in 1988.
De OESO stelt bovendien vast dat voor veel landen de verhouding tussen de schuldenbetalingen en exportinkomsten verder achteruit gaat. Ondanks de beperking van de invoer wordt de financiële positie van die landen dan ook steeds moeilijker. De recente stijging van het Amerikaans rentepeil wordt dan ook door de OESO verontrustend genoemd.
Volgens het rapport is een fundamentele oplossing van de schuldenproblemen van de Derde Wereldlanden afhankelijk van een ernstige verhoging van hun uitvoer wat echter zou dienen beantwoord te worden door een toenemende groei van de vraag in de industrielanden, zoals tevens door het verlenen van vrije toegang op de markten van deze landen. Uiteindelijk een helse kringloop en weinig konkrete voorstellen om het internationaal schuldenvraagstuk op te lossen.

CIJFERS & DOKUMENTEN

EKONOMIE: KLARE TAAL ... HARDE CIJFERS

Vredesmilitanten worden al te vaak versleten voor dromers en Don Quichotes. Hun utopische droomwereld over wereldvrede en een totaal gedemilitariseerde maatschappij, kan hoogstens een misprijzende grijns ontlokken bij de koele en realistische zakenlui en andere eminenties. De nuchtere actualiteit, het principe-akkoord over de vernietiging van de middellange - en korte afstandskernraketten zo pas te Washington afgesloten, betekent nochtans een eerste historische stap, bescheiden nog, 5 % van alle kernwapens, in de richting van zo'n maatschappij. In de geschiedenis der mensheid is deze stap een unicum en kan een totaal nieuw tijdperk inluiden.

In dezelfde geest luidt het rapport van de 7° topconferentie van de niet-gebonden landen, gehouden te New Delhi in 1983, welke heel wat pennen in beweging bracht. Het zou ons te ver leiden om in dit korte bestek alle publicaties te vermelden die van 1983 tot heden van dit rapport gewaagden.

Laten we er echter liever het essentieelste uit lichten. Daarom de volgende belangrijke tabel, die een vergelijking maakt tussen de kostprijs van ontwikkelingsprojekten en militaire projekten. Schrijnend en hard cijfermateriaal!

ONTWIKKELINGSSPROJEKTEN	KOSTEN IN DOLLARS	MILITAIRE PROJEKTEN	KOSTEN IN DOLLARS
1° – Onderhoud van 10 miljoen ha weiland – Herstellingswerken voor de schade veroorzaakt door overstroming van 2 miljard ha	2,5 miljard 2,5 miljard	Ontwikkeling van de MX-raket in 1983	2,5 miljard
2° Uitbannen van de honger tot het jaar 2000	± 110 miljard	Totale kostprijs van het programma van 100 bommenwerpers B-1B	± 100 miljard
3° Groei van de voedselproduktie aan een jaarlijks ritme van 4 % tot het jaar 2000	160 à 200 miljard of 12 à 15 miljard jaarlijks	– Het op punt stellen en de produktie van 500 ICBM raket Midgetman – Aanmaak van 50 MX-raketten – 22 à 25 Trident duikboten	44 miljard 20 miljard 108 miljard
4° Steunverlening voor de vorming van landbouwers in Afrika gedurende 4 jaar	Jaarlijks: 1,4 miljard	– 50 hefschroefvliegtuigen Apache – 10 Straaljagers F16 – 10 Straaljagers F15 – 10 Straaljagers F19	700 miljoen 188 miljoen 277 miljoen 290 miljoen
5° 2500 tractors	± 50 miljoen	Ontwikkeling Trident II-raket	49 miljoen ('84)
6° Bestrijding waterschaarste in de Sahel	± 500 miljoen	10 Trident II-raketten	500 miljoen
7° Herbebossing van de Sahel	500 miljoen	Atoomproefnemingen in de Nevada, jaarlijks	1 miljard
8° Uitroeiing van de malaria op wereldschaal	2 miljard	– Militaire uitgaven wereldwijd dagelijks – 2 moderne destroyers – 7 jachtbommenwerpers	2,74 miljard 2 miljard 1,9 miljard
9° 75 hospitalen van elk 100 bedden	± 400 miljoen	Strategische bommenwerper B-1B	± 450 miljoen
10° 40.000 dorpsapotheken	30 miljoen	Straaljager F18	29 miljoen
11° Verbetering van de woongelegenheid van 2 miljoen mensen	2 miljard	Atoomduikboot Trident	2 miljard

12° Oplossing van het drinkwaterprobleem voor 10 jaar	6 miljard jaarlijks	Uitgaven van het ministerie van Energie in de U.S.A. voor de ontwikkeling, de proefneming en de produktie van atoomwapens van '85 tot '90	44,7 miljard of 8,8 miljard per jaar
13° De bouw van 200 basisscholen voor 200 miljoen kinderen	6,4 miljard	0,65 % van de jaarlijkse militaire uitgaven wereldwijd	6,4 miljard
14° Klasselokalen voor 30.000 kinderen	2,8 miljoen	Moderne tank M1	2,8 miljoen
15° Het jaarbudget voor onderwijs van 23 ontwikkelingslanden	± 2 miljard	Atoomduikboot "Trident"	2 miljard
16° Immunisatie van alle kinderen tegen de 6 gevaarlijkste kinderziekten	5 dollar per kind	– De konstruktie van een nieuw vliegdekschip – Een batterij vliegdekschepen	3 miljard 15 à 17 miljard
17° Uitbreiding van de bevloeide landbouwgronden met 16 % van de bruikbare gebieden en de technische uitrusting van 73 % van deze oppervlakten	100 miljard	– Voorziene uitgaven voor de Sterrenkrijg van 1964 tot 1993 – Het op punt stellen en de fabrikatie van 500 ICBM raketten Midgetman	60 miljard 44 miljard

Op het binnenlands vlak is het wel vermeldenswaardig dat in deze inleveringstijd 50 miljoen Belgische frank worden uitgegeven voor het mijnenvegen in de Perzische Golf! Voor dat kapitaal hadden we een "Vredesinstituut", met alles erop en eraan kunen hebben! Wie beloofde dat weer?
Het wordt pas echt wraakroepend als we weten dat in die 50 miljoen geen haven- en onderhoudskosten begrepen zijn, evenmin al de kostelijke oefenmunitie. En het wordt helemaal waanzin als we bedenken dat, indien er 1 Harpon zeeluchtraket en 1 Exocetraket afgevuurd wordt, er respektievelijk 42 en 52 miljoen verschoten werd!

En laten we tot besluit nog maar eveneens in ons land blijven. De illegale wapenhandel, waarvan ons land zo wat de draaischijf is, is volgens de laatste berichten nog nooit bestraft geworden! Meer nog, er werden aan de bevoegde diensten nog nooit opdrachten gegeven om zelfs maar een onderzoek in te stellen!!
Met de woorden van Martin Luther King wil ik deze bijdrage besluiten: „Onze kapitalistische maatschappij is een zieke maatschappij".

René Van Nerum

MENSEN RECHTEN

MENSENRECHTEN (6)
Pers en justitie

Dat rechtspraak *openbaar* is, is sinds tweehonderd jaar een van de algemeen erkende grondrechten.
Die openbaarheid wordt gezien als een bescherming voor wie bij een proces betrokken is, voor de verdachte in strafzaken in het bijzonder, en tegelijk voor de maatschappij: als het gerecht één van de drie staatsmachten is (naast de wetgevende en de uitvoerende) moet er controle op uitgeoefend kunnen worden.
Wat achter gesloten deuren gebeurt, verdraagt dikwijls het daglicht niet.
Dat die openbaarheid begrensd is, wordt ook algemeen aangenomen: van oudsher staat in de meeste grondwetten dat zaken met gesloten deuren behandeld kunnen worden als de orde of de goede zeden dat vereisen. Tegenwoordig wordt ook vaker belang gehecht aan het privé-leven van betrokkenen, zodat het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens sluiting van de deuren ook toelaatbaar verklaart „wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van partijen bij het proces dit eisen.of, in die mate als door de rechter in bepaalde omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer openbaarmaking de belangen van de rechtspraak zou schaden".
Over onder meer die grenzen aan de openbaarheid werd gehandeld op een studiedag die het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie van Brussel op 10 oktober hield, onder vrij ruime belangstelling van zowel juristen als persmensen. De verhouding tussen justitie en pers werd er als nogal wantrouwig beschreven.

Het gerecht, zo ervaren journalisten het toch, houdt de pers liever buiten zijn keuken. En nochtans is ook de vrijheid van pers en meningsuiting een algemeen erkend grondrecht!
Maar in de justitiepaleizen verdenkt men journalisten ervan alleen op sensatie uit te zijn en op schending van geheimen.
Want, hoe eigenaardig dat ook is, bijna alles wat Justitie doet is geheim.
Hoezo, geheim? En de openbaarheid dan?
Die heeft alleen betrekking op wat zich in de rechtszalen afspeelt op het ogenblik dat de zaak „gepleit" wordt. Alles wat daaraan vooraf gaat: politiespeurwerk, het aanleggen van dossiers, het in verdenking stellen en zelfs arresteren van verdachten, verhoren van getuigen, reconstructies, kortom alles wat zal bepalen of er een proces komt, en waarop de rechter dan zijn mening zal moeten vormen, is tot aan dat eindproces geheim. Komt er géén proces, dan blijft dat zo, tot dertig jaar na de dood van de laatste betrokkene. En komt er wèl een, dan zal het publiek - *en* dus ook de journalist - het moeten doen met wat in de zittingszaal *gezegd* wordt. Al wat op papier staat is alleen voor de partijen en de rechter(s) ter inzage.

Geen wonder dat Mia Doornaert, ondervoorzitster van het Belgisch Verbond van Beroepsjournalisten, in haar slottoespraak sarcastisch opmerkte dat de om haar geheimdoenerij bekend staande diplomatie (waarin zij haar journalistiek werk vooral vervult) een open boek was, vergeleken bij de Belgische justitie.

En toch verneemt ieder krantenlezer dagelijks dat Y is aangehouden en (notaris) X juist niet, wat er „in gerechtelijke kringen" over een bepaald onderzoek gedacht wordt, wat er in een proces-verbaal staat, enz.
Die informatie is strikt genomen heel dikwijls *onwettig* (want door schending van beroepsgeheim of heling van documenten tot stand gekomen), en heel vaak *onnauwkeurig* (want op geruchten of eenzijdige verhaaltjes gebaseerd; soms zelfs op doelbewuste desinformatie vanuit politiële kringen).
Een ongelukkige toestand dus: voor het publiek, voor de pers en voor verdachten, die vaak met een indruk van schuld opgezadeld worden, ook al is die nog lang niet bewezen.
Geen wonder dat er veel vraag is naar een grotere openbaarheid van het vooronderzoek. Maar Justitie is daar meestal tegen: omdat de efficiëntie van het onderzoek en de privacy van de betrokkenen daaronder zouden lijden - maar ongetwijfeld ook om niet op zijn vingers te laten kijken.
Nu is er voor dat efficiëntie-argument iets te zeggen: in sommige zaken kan een voortijdige bekendmaking van onderzoeksgegevens ertoe bijdragen dat verdachten of erger nog: bewijselementen, verdwijnen. Maar er is slechts een beperkt aantal zaken waarin een tijdelijk *embargo* op publicaties verantwoord zou zijn. Het *privacy*-element weegt zeker in veel gevallen zwaarder: de brave burger die ten onrechte van een zwaar delict wordt verdacht kan zich door bekendmaking daarvan geheel geruïneerd zien, en voor kleinere delinkwenten geldt over het algemeen dat publicatie van hun naam hun sociale toekomst, en dus het algemeen belang, in gevaar brengt.

Vandaar de wetsvoorstellen Smet-Suykerbuyk-Deleeck die publicatie van namen van verdachten in alle gevallen, tot aan de eindveroordeling, willen verbieden.
Totaal onaanvaardbaar, zo vond haast iedereen op de studiedag, en terecht want hoe behartenswaardig het privé-leven van veel mensen ook moge zijn, toch weegt dat belang in veel gevallen niet op tegen het *maatschappelijk* belang dat aan de basis van de openbaarheid van het gerecht ligt: controle op de werking van die staatsmacht. Namen van verdachten zeggen soms véél over een zaak.
Het publiek heeft er geen rechtmatig belang bij te weten dat een gewoon middelburger bij een ontuchtige handeling is betrapt, of bij een warenhuisdiefstal. Maar sporen van een gigantische fraude, van corruptie, van onfrisse affaires waar politici bij betrokken zijn, zijn wèl relevant. Het is ondenkbaar dat daarover niet meer bericht zou mogen van zodra het gerecht de zaak in handen heeft, tot aan de einduitspraak (als er ooit een komt). Dat zou immers inhouden dat het gerecht de efficiëntste doofpot zou worden, een rol die het nu al meer dan nodig op zich neemt, maar die het dan niet meer zelf in handen zou hebben.
Bovendien lost het voorstel de hele kwestie van het privé-leven alleen op voor wie nog niet veroordeeld is: de gewone kleine delinkwent zal dus nog altijd zijn naam in de krant zien prijken.

Nee: we hebben belang bij méér openheid, en bij betere gerechtsverslaggeving. Het laatste is heel moeilijk zonder het eerste: geen wonder dat we in hoofdzaak met slecht geïnformeerde justitieroddel opgescheept zitten. Mij is alleszins duidelijk dat naar misbruik riekende beslissingen op justitieel niveau in ons land haast altijd achter gesloten deuren worden beslecht: zie de voorlopige hechtenis, de jeugdrechtbanken, de interneringen.

Justice must not only be done, it must also be seen to be done, zeggen ze in Engeland.

(Kluwer Rechtwetenschappen heeft over de studiedag een bundel uitgegeven onder de titel *Persvrijheid, omroeprecht en nieuwe media:* waaruit meteen blijkt dat nog heel wat andere thema's besproken zijn. Over hetzelfde onderwerp, en over de persvrijheid in het algemeen gaat ook Dirk Voorhoofs boekje *Recht op informatie, garingsvrijheid en een zwijgrecht voor de journalistiek,* dat in 1985 door de Liga voor Mensenrechten is uitgegeven.)

Eddy Boutmans,
(oktober 1987)

IN MEMORIAM

AFSCHEID VAN ALFONS GOOSSENS

Op 19 oktober j.l. overleed onze vriend en medewerker Alfons Goossens, voor velen beter gekend onder zijn pseudoniem GOAL. Hij was slechts 49 jaar oud. Met hem verliest de vredes- en arbeidersbeweging een prachtig en trouw kameraad, iemand die verknocht was aan de progressieve beweging waarvoor hij tijd noch moeite spaarde. Fonsken was een van diegenen die woorden in daden omzetten en zich hiervoor belangloos inzetten.
Dit bracht hij o.m. tot uiting doorheen zijn tekeningen waarin hij, met politiek doorzicht en vaste hand, zijn gevoelens voor vrede en sociale rechtvaardigheid wist uit te drukken. Bijna twintig jaar heeft Fonsken in de bres gestaan om maandelijks de voorpagina van VREDE te verzorgen. Zijn rake tekeningen, met zorg en kunstvol afgewerkt, wisten onze lezers te boeien en werden door iedereen op prijs gesteld.
Onder de indruk van zijn prachtige cartoons voor vrede, ontwapening en internationale solidariteit werd een paar jaar geleden door de Wereldvredesraad een brochure gepubliceerd met een aantal van zijn belangrijkste cartoons.
Deze tekeningen werden langs die weg terbeschikking gesteld van de vredesbewegingen uit alle continenten van de wereld. Uit vele landen, o.m. uit de V.S. en de S.U., mochten we kranten en tijdschrif-

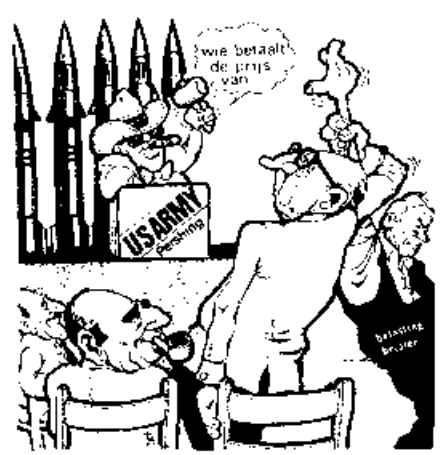

ten ontvangen waarin tekeningen van Fonsken werden opgenomen. Ook Times, Neues Deutschland, Nederlands Handelsblad, Duitse Volkszeitung, Nouvelles Perspectives publiceerden destijds cartoons van onze vriend GOAL.
In eigen land verscheen het eerste cartoon van Fonsken op 1 mei '69 in De Rode Vaan waaraan hij regelmatig zou verder meewerken. Andere kranten en tijdschriften als Le Peuple, Le Journal de Charleroi, Vooruit, Kerk en Leven e.a. zouden eveneens, getroffen door de expressie van zijn werk, cartoons van hem publiceren.
Alfons zou eveneens deelnemen aan enkele internationale wedstrijden waarin hij o.m. te Antwerpen, Bornem, Brussel, Gaborov (Bulgarije) en Oostende prijzen wegkaapte.
In de meeste Vlaamse steden en te Berlijn, Gaborov, en Havana (Cuba) kenden zijn tentoonstellingen een grote belangstelling. Op de laatste tentoonstelling ingericht door de vzw Vrede op 15 augustus te Oostende mocht hij echter, tengevolge van zijn ziekte, niet aanwezig zijn.
Onder de titel „Peper en Zout" verscheen in 1973 een brochure uitgegeven met zijn eerste tekeningen.

Fonsken zou echter de lieve en bescheiden mens blijven zoals we hem altijd hebben gekend.
Een kunstenaar die in een andere samenleving zeker beter zou zijn gewaardeerd dan in een land als het onze, waar mensen als GOAL geen kans krijgen.
Voor Fonsken was tekenen echter ook een hobby en een uitdrukking van zijn persoonlijk politiek engagement, dat hij in enkele lijnen duidelijk en frappant tot uitdrukking wist te brengen. Dit engagement had hij reeds mee van zijn vader, wijlen Vic Goossens, gewezen Partisanen Kommandant van Oost-Vlaanderen tijdens de bezetting en later lange jaren schepen van Baasrode.
Fonsken, die ik als kleine jongen heb gekend - hij was toen amper zes jaar - is voor mij steeds zoals een dicht familielid gebleven. Ik zal zijn lieve en warme stem missen die me maandelijks opbelde om te vragen welk tema hij in het volgend nummer van Vrede best zou aanpakken. Ik zal de warme vriendschap missen die van hem uitstraalde toen we de kans kregen elkaar te ontmoeten.
We beseffen dat de dood van Fonsken voor Maria, zijn echtgenote, zijn dochter en familieleden een onherstelbaar verlies betekent. Namens alle lezers van VREDE houden we er aan hun onze oprechte deelname te betuigen in dit zwaar verlies dat hen treft.
Met hen zullen we aan GOAL, aan Fonsken, steeds de beste herinnering bewaren.

André De Smet

EERLIJKHEIDS HALVE

... Reeds voor de plaatsing van de Pershing II en de kruisraketten trachtte men de openbare opinie hier wijs te maken dat er een „een overweldigende militaire sovjetovermacht" bestaat. Vandaag, na het principieel akkoord tussen Chevardnadze en Schultz voor de ontmanteling van de Euroraketten, wordt de zogenaamde conventionele overmacht van het Warschaupakt weer bovengehaald om de volkeren te overtuigen dat offers moeten worden gebracht voor het opdrijven van de conventionele bewapening van de NAVO. De Amerikaanse minister van defensie Caspar Weinberger, Kohl, Thatcher, Mitterrand, Chirac, Tindemans e.a. komen regelmatig met dit argument aandraven. In „Le Monde Diplomatique" (okt. '87) komt Vice-Admiraal Sanguinetti, gewezen voorzitter van de Commissie defensie van het Franse Parlement en dus een man dié zeker goed geïnformeerd is - de puntjes op de i zetten.
Sanguinetti wijst hierbij o.m. op de eigen Westerse gegevens. Tijdens de MBFR-besprekingen te Wenen (onderhandelingen voor gelijktijdige en evenwichtige vermindering van de troepen in Centraal-Europa), die reeds twee decennia duren, gaat het Westen van volgende cijfers uit: het Pakt van Warschau zou over 960.000 manschappen beschikken (vliegeniers inbegrepen) waarvan 530.000 Sovjets en het Westen erkent van zijn kant 770.000 manschappen te hebben. Dit zou dus volgens deze bronnen een overmacht betekenen van 190.000 manschappen.
Van Westerse zijde wordt echter geen rekening gehouden met de 400.000 soldaten van de Franse land- en luchtmacht - wat de verhouding omkeert - met als argument dat deze geen deel uitmaken van de NAVO en dus niet in rekening kunnen worden gebracht. Voegen we hier aan toe dat ook met Turkije, Spanje en Portugal die niet in de Centraaleuropese zone liggen eveneens door het Westen geen rekening wordt gehouden.

... In deze tijd worden de armen armer en de rijken rijker wordt al eens gezegd. Dat dit niet alleen woorden zijn blijkt uit het onderzoek van het Amerikaans Zakenblad „Forbes Magazine". De top van de 400 rijkste Amerikanen wordt er voor het derde opeenvolgende jaar aangevoerd door Sam Moore Walton, de eigenaar van de Amerikaanse winkelketen Wal-Mart. Waltons vermogen wordt geschat op 325 miljard fr., een bedrag dat meer is dan het Bruto Nationaal Produkt van een gemiddeld ontwikkelingsland. Samen met de 400 rijksten van Forbes, 8.350 miljard B.fr., is dit 60 % meer dan het BNP van België en 15 miljard meer dan het Amerikaans begrotingstekort. Nummer 400 op de lijst moet het nog stellen met een vermogen van 8,35 miljard B.fr. In '85 moest Walton het nog stellen met 2,8 miljard dollar maar in '87 was dit reeds verdriedubbeld.
Forbes citeert op zijn lijst tal van nieuwe miljardairs o.w. Rupert Murdoch (persmagnaat), William Gates (microsoft), Spielberg (filmregisseur), William Wrigley (kauwgomfabrikant) ... En zeggen dat intussen mensen van honger sterven ...

... Tijdens de recente Algemene Vergadering van de UNO hield Minister van Buitenlandse Zaken Tindemans een pleidooi voor een „menselijke dialoog". Weliswaar mooie woorden maar als het in de praktijk op dialogeren aankomt schijnt de minister er een andere mening op na te houden. Maakten we reeds vroeger niet bekend dat Tindemans in de voorbije maanden aan drie vooraf gestelde afspraken verzaakte met een delegatie van het Belgisch Komitee van het Jaar voor de Vrede? Weigerde hij niet reeds vroeger deel te nemen aan uitzendingen van Konfrontatie met afgevaardigden van de vredesbeweging? Eens te meer sloeg Leo Tindemans een voorstel van de BRT af om, in het perspectief van een akkoord over de Euroraketten, in de loop van de maand oktober aan een uitzending van Konfrontatie deel te nemen met de vertegenwoordigers van OCV en VAKA. Over woorden en daden gesproken ...

... Volgens een rapport van de Amerikaanse regering is het aantal personen dat niet tegen ziekte verzekerd is opgelopen tot 31 miljoen. Dit maakt 13 % uit van de bevolking. Van de jongeren tussen 18 en 25 jaar is bijna een kwart niet gedekt tegen ziektekosten. Volgens het rapport ligt het aantal onverzekerden onder de zwarten aanzienlijk hoger dan onder de blanken. Ook het inkomen speelt hierbij een grote rol. Van de gezinnen met een inkomen tussen de 185 en 370.000 B.fr. is 28 % niet verzekerd. In de inkomenklasse van 740.000 tot 1,3 miljoen B.fr. is dit slechts 8 %.

... Een Amerikaanse vereniging zonder winstoogmerk, Responsibility Research Center (IRRC) maakte in een recent rapport bekend dat de helft van de Amerikaanse bedrijven die zich begin 1986 uit Zuid-Afrika terug getrokken hebben langs indirekte weg met dit land nog steeds winstgevende banden onderhouden.
Vijf jaar geleden, toen de anti-apartheidsbeweging in de V.S. invloed begon te krijgen, waren er nog ongeveer 300 Amerikaanse bedrijven met rechtstreekse investeringen in Zuid-Afrika. Volgens IRRC zijn er dit nu nog 167. o.m. Ford, Kellogg, Union Carbide, Nabisco en Caterpillar.
Van de 96 Amerikaanse bedrijven die begin 1986 hun rechtstreekse investeringen hebben stopgezet zijn er echter 42 die met de Zuidafrikaanse ondernemingen, aan wie zij hun dochterondernemingen verkochten, kontakten onderhouden. Zo zorgden de Amerikaanse concerns ervoor dat hun produkten, o.m. door het afstaan van licenties en distributie-overeenkomsten, verkrijgbaar bleven in Zuid-Afrika. Dit betekende voor de Zuidafrikaanse ekonomie dat die onbeperkt toegang hield tot de Amerikaanse produkten en een belangrijk deel van de noodzakelijke Amerikaanse technologie. Tot de bedrijven die deze indirekte banden behielden behoren General Motors, Firestone, Mc Donnel Douglas en AT&T.

... De kommissarissen van de EEG (waarvan Willy de Clercq een van de leden is) namen in hun ekonomisch verslag voor 1987-88 ons land opnieuw onder schot. Volgens de Europese Kommissie moet België volgend jaar nieuwe besparingen doorvoeren in de sociale sektor en zijn beheersuitgaven beperken.
Bovendien zeggen de heren zal alleen een voortgezette daling van de loonkosten de werkgelegenheid helpen bevorderen. Intussen kan men in de ekonomische rubrieken van de kranten merken dat de winsten van de banken en grote ondernemingen aanzienlijk de hoogte ingaan en kunnen we vaststellen dat ook de militaire uitgaven steeds toenemen.

... Tijdens een bezoek aan Ankara heeft Defensieminister de Donnéa een pleidooi gehouden voor samenwerking tussen de Belgische en Turkse wapenindustrie. In een interview met een Turkse krant heeft hij ook laten verstaan dat België belangstelling toont voor de produktie van gepantserde infanterievoertuigen en het leveren van know-how bij de assemblage van F-16-gevechtsvliegtuigen. Het Britse GHN en het Amerikaanse FMC staan echter ook te trappelen voor een gemeenschappelijk kontrakt voor de produktie van 2000 infanterievoertuigen. Turkije voert eveneens onderhandelingen met andere Westerse bedrijven voor samenwerking bij de bouw van radar-stations, elektronische commandosystemen, enz., enz. Turkije zoekt namelijk langs die weg een plaatsje te veroveren voor zijn eigen wapenproduktie in het Midden-Oosten.

DOSSIER

BETEKENIS EN PERSPECTIEF VAN ESQUIPULAS II

Op 7 augustus werd te Esquipulas (Guatemala) een vredesakkoord getekend tussen de Centraalamerikaanse Staten. Het akkoord luidt een nieuwe era in voor de ingewikkelde problemen van oorlog en onderontwikkeling waarmee de regio te kampen heeft. De nobelprijs voor de vrede, toegekend aan de architekt van het vredesplan, President Arias van Costa Rica, doorbreekt het internationale isolement waarin o.a. Nicaragua zich bevond en geeft eindelijk wereldwijde steun aan de politiek-onderhandelde oplossingen voor vooral Nicaragua, El Salvador en Guatemala.

Het vredesdokument draagt de titel „Regeling om een stevige en duurzame vrede te bewerkstelligen Midden-Amerika". Het akkoord is betekenisvol vanwege het veeleisende karakter van de geponeerde stellingen. De vergadering van de 5 presidenten verraste menig waarnemer omdat het klimaat voor onderhandelingen de laatste tijd fel verslechterd was. In juni j.l. werd op voorstel van Nap. Duarte de topontmoeting van de vijf presidenten opgeschort. Een week voor de top van Esquipulas was er nog de vergadering tussen Contadora en de vertegenwoordigers van Centraal-Amerika, waar Honduras probeerde een eigen vredesvoorstel door te drukken. Net voor het begin van deze vergadering probeerden de V.S. ook een eigen initiatief naar voor te schuiven, vooral gecentreerd op Nicaragua. Dit voorstel zou voor heel wat heibel gezorgd hebben tussen de Centraalamerikaanse vertegenwoordigers. Nicaragua beantwoordde het V.S.-voorstel door te stellen dat het akkoord ging om de vrede rechtstreeks met de Reagan-administratie te onderhandelen. Enkele senatoren uit de V.S. bereisden Centraal-Amerika met de boodschap dat het V.S.-voorstel niet kon rekenen op een tweepartijen konsensus in de V.S. zelf. Daarmee was het V.S.-voorstel geen lang leven beschoren.

ALGEMENE BEOORDELING VAN ESQUIPULAS II

In het algemeen betekent Esquipulas II een stap vooruit in het vredesproces in Centraal-Amerika. Vooral omdat er door het voorstel een konsensus is ontstaan tussen de verschillende landen in de regio. Voordien was er immers een grote leemte ontstaan wat betreft een onderhandelde oplossing. Deze leemte was gevaarlijk geworden omdat de prioriteiten van het kontra-insurgentie programma onverminderd tot een eskalatie van geweld konden leiden.
Toch worden de onderhandelde akkoorden gekonfronteerd met ernstige tekortkomingen. Vooral omdat de principes van daadwerkelijke uitvoering van het projekt voor schut gezet worden door de prioriteiten die de V.S. voor de regio in petto houden. Pres. Reagan heeft totnogtoe enkel lippendienst bewezen aan Esquipulas II. Zijn echte troef blijft het voortduren van de oorlog. Deze hegemonie van Amerikaanse belangen wordt in de diverse landen gesteund door regering én bezittende klasse. Toch leidt de konsensus onder Centraalamerikaanse staten tot een grotere onafhankelijkheid van die Staten tegenover de V.S. Het zijn vooral El Salvador en Honduras die trouw blijven aan hun banden met de V.S.
De behaalde akkoorden zijn positief omdat ze de diplomatieke leemte vullen die door de V.S. werd geschapen door de frontale aanval ingezet tegen de initiatieven van Contadora en door de onvoorwaardelijke trouw aan een oude V.S.-prioriteit van steun aan de anti-guerrillataktiek in de diverse landen. De V.S. als kampioen tegen het „internationale terrorisme". Deze prioriteit krijgt gestalte in het projekt van de „Oorlog van lage Intensiteit" dat de V.S. na hun nederlaag in Viëtnam op stapel zetten.
Ander positief punt in de akkoorden is de adempauze die ze aan de regimes in de regio geven. De kracht van de Reagan-politiek wordt ietsjes ondermijnd doordat de principes van vrede via onderhandelingen en dialoog sterk benadrukt worden in Esquipulas II. Deze mentaliteit van de onderhandelde oplossing gaat regelrecht in tegen de V.S.-steun aan de kontra's, een steun die de V.S. kost wat kost willen behouden zien. De termijn van 90 dagen die in het akkoord overeengekomen is, doorschudt het V.S.-voorstel dat 30 september had voorgesteld (een datum die voldoende tijd liet om in het Kongres de nodige steun te verkrijgen voor de kontra's) als limiet voor onderhandelingen. De overeengekomen

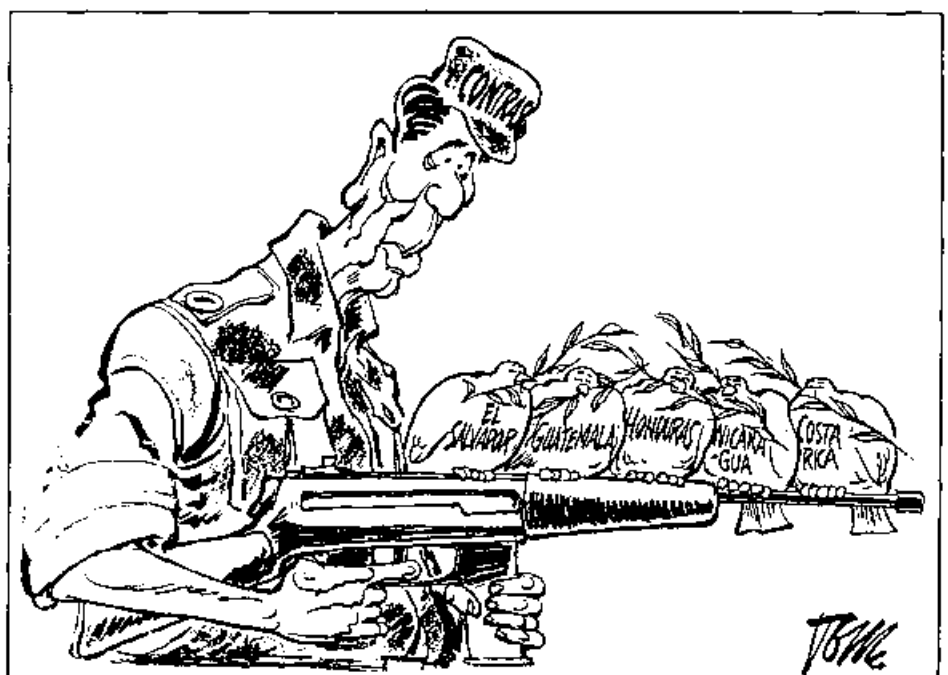

Overgenomen uit Utrechts Nieuwsblad, augustus '87

90 dagen moeten toelaten te komen tot akkoorden tot amnestie, staakt het vuren, demokratisering, stopzetten van hulp aan de „opstandige" bewegingen en het niet gebruiken van het nationale territorium om andere staten aan te vallen. Het ultimatum dat de V.S. op 30 september vaststelden (na het verstrijken van die datum kon tot gelijk welke aktie overgegaan worden als Nicaragua niet akkoord ging met onderhandelingen met de kontra's) wordt door Esquipulas II ongedaan gemaakt.
Esquipulas II betekent vooral dat er afstand wordt genomen van de prioriteit die door de V.S. aan de oorlog wordt gegeven. Tevens benadrukken de akkoorden de eigen wil van de Centraalamerikaanse Staten om tot een specifieke vredespolitiek te komen. Zoals gesteld wordt in de inleiding van het dokument: „Wij, Centraal-Amerikanen hebben Centraalamerikaanse wegen om tot vrede te komen". De akkoorden vertalen in haalbare taal een konsensus van Latijns-Amerika. Deze konsensus is door Washington altijd ondergraven geworden.

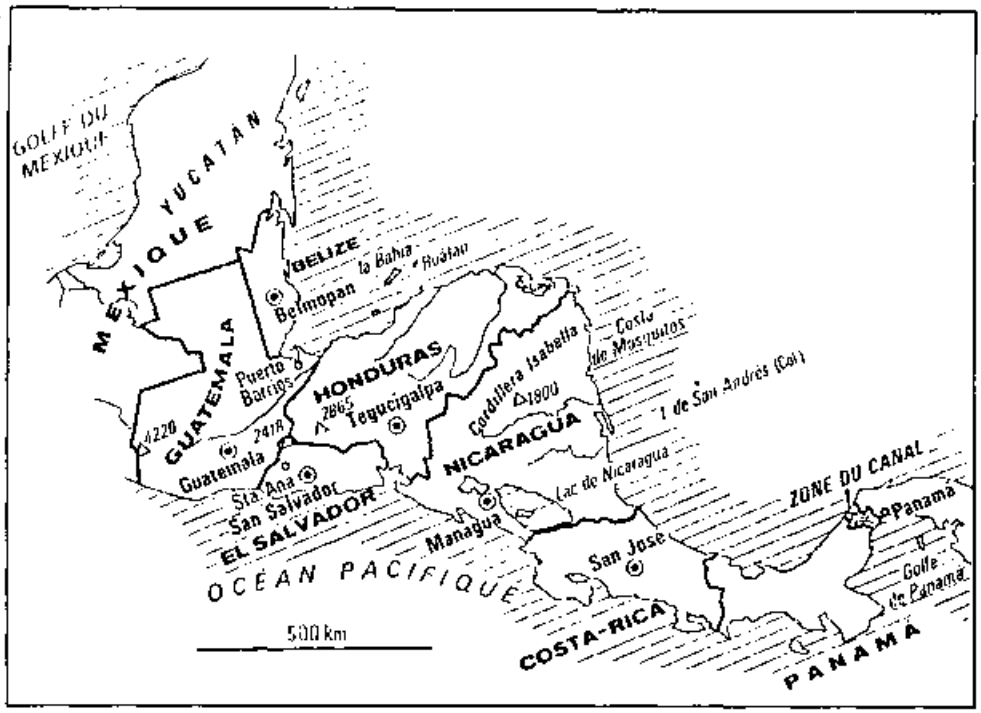

MOGELIJKHEDEN VAN ESQUIPULAS II

De akkoorden waren een grote verrassing voor de meeste waarnemers. Tijdens de vergadering kwamen de Presidenten moeizaam en traag tot de gekende resultaten. De uitgestippelde weg werd mogelijk dankzij verschillende politieke faktoren zowel in Centraal-Amerika zelf als op wereldschaal.

Onder deze faktoren kunnen vermeld worden:

a) Het niveau van verwarring en impasse waarin Centraal-Amerika gewikkeld zat (de gevaren van deze patstelling werden onder ogen gezien, en tevens werd de noodzaak voor een politieke oplossing duidelijk);
b) De demokratische opgang in de Senaat van de V.S. en het „Iran-kontra schandaal";
c) De verliezen die de Sandinisten aan de kontra's toebrachten, waardoor de kontra's hun rol van drukkingsmiddel tegen de Sandinisten in vraag gesteld zagen.

Reagan ziet in de kontra's een verlengstuk van zijn oorlogsplannen voor de regio, Pres. Arias daarentegen heeft de „vrijheidsstrijders" een andere rol toebedacht: zij dienen om de eenheid van het Nicaraguaanse volk rond het FSLN te bewerken, gezien de agressieve akties van de kontra's. Een subtiel verschil, zeggen sommigen, maar deze verschillende interpretaties verklaren waarom Arias én Reagan flink wat kritiek op de Sandinisten spuien.

Esquipulas II is het resultaat van een breed en intens vredesproces dat onderhandelingen centraal stelt. Binnen dat vredesproces neemt Contadora en de Steungroep een centrale plaats in. De Europese landen hebben ook hun mondelinge steun aan Contadora overgemaakt. Ook het initiatief van het Centraalamerikaanse Parlement (opgezet door Contadora) dat sterk gesteund werd door President Cerezo, en tenslotte de eerste versie van het plan Arias, droegen hun steentje bij in de opbouw van de vredeswil. In het vredesproces staan volgende noties centraal: zelfbeschikking, nationale onafhankelijkheid, verdedigen van de souvereiniteit en van de demokratie. Niet in het minst werd de vrede gestuwd door de meerderheid van de bevolking van de diverse Centraalamerikaanse landen.
Voor een juiste evaluatie van Esquipulas II dient ook gezegd dat in het geval van de Demokratische Partij in de V.S. en van de Centraalamerikaanse Presidenten - Nicaragua uitgezonderd - het vredesproces geen afwijkingen van grote armslag inhoudt van de fundamentele doelstellingen van de Reagan administratie. Het gaat vooral om een verschil in middelen en tempo. De fundamentele doelstelling blijft: beperken, en indien mogelijk opruimen van de bewegingen van sociale verandering in Centraal-Amerika, speciaal dan de Nicaraguaanse Revolutie. Ook wordt bedoeld een overwinning te voorkomen - politiek of militair - van het FMLN-FDR in El Salvador. De akkoorden van Esquipulas II stellen in elk geval geen erkenning voor van het FDR-FMLN. In Guatemala probeert men de stabiliteit van het Cerezo-regime te versterken, en daarbij heeft men ook de kampagne van institutionalizering op het oog die door het Guatemalteekse Leger werd ingezet. Voor alle landen van de regio geldt de hoofdbedoeling: dat de stabiliteit van de huidige regimes en van de Amerikaanse politiek wordt gegarandeerd. Dit kan misschien een strenge evaluatie van Esquipulas II lijken, maar het is nodig te waarschuwen voor al te sterk optimisme, want het vredesproces in Centraal-Amerika is geenszins gediend met overdreven verwachtingen. Als die immers niet ingelost worden kan de ontmoediging des te groter zijn. En van ontmoediging hebben de Centraalamerikaanse volkeren, die toch de centrale bezorgdheid van de vredeswil zouden moeten uitmaken, schoon genoeg.

HINDERPALEN IN ESQUIPULAS II

In het licht van voorgaande opmerkingen kunnen we een gematigd optimisme aanhouden. Toch dient ook gewaarschuwd voor de mogelijke gevaren. In Centraal-Amerika is geen loze euforie van pas. Want één *reserve* dient vooralsnog duidelijk gemaakt: niet alle problemen zijn opgelost, noch zal wat overeengekomen is zonder slag of stoot en naar de letter van het akkoord uitgevoerd worden. Eén van de grote vraagtekens blijft de houding van de V.S.
Esquipulas II kan ook niet zomaar de sociale krachten mobilizeren die nodig zijn

Grote gelijkenissen, duidelijke verschillen					
	Costa-Rica	El Salvador	Guatemala	Honduras	Nicaragua
Hoofdstad	San José	San Salvador	Guatemala	Tegucigalpa	Managua
Oppervlakte (Km2)	51.000	21.000	109.000	112.000	139.000
Bevolking (in milj.)	2,6	5,6	8,6	4,4	3,3
– Bevolkingsdichtheid (inw/km2)	51,3	242,2	73,5	39,3	23,1
– Jaarlijkse bevolkingsgroei (%)	2,6	2,3	3,1	3,5	3,9
– Kindersterfte (per 1000)	45	79	89	95	78
– Plattelandsbevoling (%)	48,7	43	32,7	39	59
– Analfabetisme (%)	10	40	65	60	10
Economie					
– Bruto Nationaal Produkt (in milj. dollar)	3.710	4.600	11.000	3.400	2.400
– BNP per inwoner (dollar)	1.352	909	1.313	600	710
– Jaarlijkse groei 1973-83 (%)	+ 2,4	- 0,2	+ 3,7	+ 3,9	+ 0,3
– Buitenlandse schuld (milj. dollar)	4.240	2.300	2.500	2.440	4.100
– Uitvoer (milj. dollar)	950	725	1.208	835	298
– Invoer (milj. dollar)	1.108	914	1.175	954	813
Voornaamste bron van inkomen	koffie bananen cacao katoen suiker	koffie suikerriet katoen katoen	koffie suiker katoen bananen olieprodukten	bananen koffie hout	koffie katoen bananen suiker

voor het praktisch uitwerken van de akkoorden. Daarvoor is een brede steun vereist van sociale sektoren, regeringen, alternatieve bewegingen, enz. rond de effektieve uitvoering van het vredesproces.
Wat buiten kijf staat is de oorlogzuchtige houding van de V.S. Hun reaktie op de akkoorden is een stilzwijgen geweest, echter niet met de meeste gevolgen van het akkoord! In dit geval is zwijgen zeker niet toestemmen! De ophemeling van de „vrijheidsstrijders" in Nicaragua, en het voortzetten van de militaire toerusting in Honduras lieten niet op zich wachten. Tevens is het zo dat de konservatieve kringen in de V.S. het akkoord met lede ogen aanzien. The Wallstreet Journal bestempelde de akkoorden als een fiasco voor de Reagan-administratie en ziet ze als zeer ongunstig voor het grootkapitaal. Terzelfdertijd beklemtoonde de kontra dat ze het staken van de vijandelijkheden niet zal naleven.
De grote moeilijkheid en hinderpaal van de akkoorden ligt in de moeizame konkrete toepassing van de verschillende overeenkomsten. Want Esquipulas II biedt vooral algemene lijnen aan, die uitgedacht werden met het oog op Nicaragua. Dat mag niet vergeten worden. De zeer konkrete situatie in de verschillende landen van de regio werd praktisch niet in rekening gebracht toen de Presidenten hun gezamenlijke inspanningen vooral op de Nicaraguaanse toestand koncentreerden.
Esquipulas II is, afgezien van de dubbelzinnigheid van de Amerikaanse houding die ook in de akkoorden tot uiting komt, een fundamentele stap naar een konkrete konsensus van de Centraalamerikaanse landen. Deze opbouw van de gezamenlijke vredeswil moet nog hard gemaakt worden. Met de aangehaalde mogelijkheden en hinderpalen moet in de nabije toekomst rekening gehouden worden. De houding van de V.S. inzake blijft bepalend. Esquipulas II kon min of meer de gezamenlijke vredeswil van de landen in de regio bundelen, maar de effektieve instemming met de plannen van de V.S. is daarom nog niet opgeschort. Daarin ligt de dubbelzinnigheid van de akkoorden. Het is belangrijk met deze dubbelzinnigheid rekening te houden, ook al werd de effektieve vredeswil in Esquipulas II met een Nobelprijs gevaloriseerd.

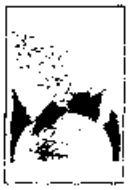

Bart Vonck,
16 oktober 1987

CENTRAAL-AMERIKA: HET VREDESAKKOORD

Wij, presidenten van de republieken Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua en Costa Rica, vergaderd in de stad Guatemala op 6 en 7 augustus 1987, aangemoedigd door de blijvende en toekomstgerichte wil van de Contadora en van het steunkomitee ter bevordering van de vrede, en versterkt door de voortdurende steun van alle regeringen en volkeren ter wereld, van de voornaamste internationale organisaties, in het bijzonder de Europese ekonomische gemeenschap en van Zijne Heiligheid J. Paulus II, bezieler van Esquipulas I, zijn bij elkaar gekomen in Guatemala om het vredesplan, voorgelegd door de Costarikaanse regering, te bespreken, en wij zijn tot het volgende akkoord gekomen.

Wij zullen:

De historische uitdaging ten volle opnemen om een vredevolle toekomst voor Centraal-Amerika te bewerkstelligen.

Ons inzetten om voor de vrede te strijden en de oorlog te bannen.

Het overleg in dialoog voorrang geven op het geweld, de redelijkheid belangrijker achten dan de gegroeide haat.

Deze inspanning om de vrede te bereiken als opdracht geven aan de jeugd van Centraal-Amerika, wiens hoop op vrede en sociale rechtvaardigheid, vrijheid en verzoening gedurende meerdere generaties zonder enig resultaat bleef.

Een Centraalamerikaans parlement oprichten als symbool van vrijheid, onafhankelijkheid en verzoening die wij zo verhopen in Centraal-Amerika.

Wij vragen aan de internationale gemeenschap respekt en hulp t.o.v. onze inspanningen.

Wij hebben een eigen Centraalamerikaanse wijze om tot deze vrede en de verhoopte ontwikkeling van onze gewesten te komen, maar wij hebben hulp nodig om ze te realiseren.

Wij vragen een internationale inspanning om de vrede die wij willen bereiken duurzaam te laten wezen, en wij bevestigen met klem dat vrede en ontwikkeling onscheidbaar zijn.

Wij danken president Vinicio Cerezo Arévalo en het edele volk van Guatemala voor hun gastvrijheid bij deze bijeenkomst.

De groothartigheid van deze vertegenwoordiger en van het Guatemalteekse volk zijn beslissend geweest om het juiste klimaat te scheppen, waarin het vredesakkoord door elkeen is aanvaard.

NAAR EEN STERKE EN DUURZAME VREDE IN CENTRAAL-AMERIKA

De regeringen van de republieken Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras en Nicaragua zijn overeengekomen de volgende stappen te ondernemen om een duurzame vrede in Centraal-Amerika te bereiken.

1. Nationale Verzoening

a. Dialoog

Er dient dringend werk gemaakt te worden van de nationale verzoening daar waar er diepe kloven zijn ontstaan in de samenleving, zodat elk volk ten volle kan meewerken aan dit politieke gebeuren met demokratisch karakter. Hiertoe dienen de mogelijkheden geschapen te worden die in overeenstemming met de wet een dialoog toelaten met de oppositiegroepen. Daarom zullen de betrokken regeringen een dialoog aangaan met alle ongewapende groepen die gebruik maakten van de amnestiemaatregelen.

b. Amnestie

In ieder Centraalamerikaans land behalve voor degene waarvan de internationale toezichtskommissie bepaalt dat het niet nodig is, zullen amnestiemaatregelen toegepast worden die de onschendbaarheid van het leven, van de vrijheid in al haar vormen, van eigendom en veiligheid moeten verzekeren van alle personen waarvoor het dekreet van toepassing is.

c. De nationale verzoeningskommissie

Om na te gaan of de vijf Centraalamerikaanse regeringen de overeenkomsten op het gebied van amnestie, staakt het vuren, demokratisering en het uitschrijven van vrije verkiezingen naleven van het dokument dat zij hier ondertekenen, zal er een nationale verzoeningskommissie opgericht worden die als opdracht zal hebben toe te zien of de verzoening inderdaad nageleefd wordt zonder enige beperking van burger- of politieke rechten die gewaarborgd werden voor de inwoners van Centraal-Amerika in dit dokument.

De nationale verzoeningskommissie zal bestaan uit een afgevaardigde en een medewerker van de uitvoerende macht, een afgevaardigde en een medewerker van de bisschopskonferentie, gekozen door de regering op een lijst van drie bisschoppen. Dezelfde verkiezingsprocedure uit een lijst van drie namen dient te worden toegepast voor de vertegenwoordiger en de medewerker van alle wettelijk ingeschreven politieke partijen.

Uiteindelijk zal elke Centraalamerikaanse regering ook een vooraanstaand burger aanduiden om in deze kommissie te zetelen die echter noch tot de regering noch tot een regeringspartij mag behoren.

2. Aansporing tot het stopzetten van de vijandelijkheden

De regeringen dringen er sterk op aan dat in de landen van de regio waar opstandige groeperingen aktie voeren, er besprekingen zouden volgen met het doel de vijandelijkheden op te schorten.

De regeringen van deze staten nemen het ook op zich om, binnen het grondwettelijk kader, niets onverlet te laten om een effektief staakt het vuren te bereiken.

3. Demokratisering

De regeringen verbinden er zich toe een eigen demokratiseringsproces in gang te zetten, pluralistisch en deelnemend, dat de vooruitgang van de sociale rechtvaardigheid, de verdediging van de mensenrechten, de soevereiniteit en de territoriale onschendbaarheid der staten steunt, evenals het recht van elke staat afzonderlijk om vrijelijk en zonder buitenlandse inmenging onder om het even welke vorm, het ekonomische, politieke en sociale model van de natie te bepalen. Zij zullen op een kontroleerbare wijze de maatregelen in werking brengen die tot het vastleggen en in sommige gevallen tot het vervolmaken van demokratisch en pluralistisch vertegenwoordigende systemen, die de organisatie van politieke partijen en de effektieve deelname van het volk bij het treffen van beslissingen waarborgen, evenals de vrije toegang van de verschillende strekkingen aan eerlijke en periodieke verkiezingsprocessen die gegrond zijn op de volledige vrijwaring van de burgerrechten.

Om de eerlijkheid na te gaan in de alloop van dit demokratiseringsproces zal men rekening houden met de volgende aspekten:

a) Er dient een volledige persvrijheid te bestaan zowel voor de geschreven pers als voor radio en T.V.
   Deze volledige vrijheid bestaat erin de kommunikatiemiddelen open te stellen voor alle ideologische groepen en zonder het instellen van een voorafgaande censuur.
b) Het politieke pluralisme van de partijen zal duidelijk tot uiting moeten komen. De politieke groeperingen zullen hiervoor

een brede toegang hebben tot de kommunikatiemiddelen. Zij zullen ook een onbeperkt gebruik mogen maken van het verenigingsrecht en van de mogelijkheid tot het organiseren van publieke manifestaties zonder beperking van gesproken of geschreven propaganda alsook van de T.V.

c) Verder dienen de Centraalamerikaanse staten die de uitzonderingstoestand hebben uitgeroepen deze maatregel weer in te trekken om aldus de vrijheid van alle grondwettelijke waarborgen te verzekeren.

4. Vrije verkiezingen

Vanaf het ogenblik dat alle voorwaarden tot demokratie zijn vervuld dienen vrije, pluralistische verkiezingen uitgeschreven te worden (1). Eénmaal deze voorwaarden tot verkiezingen vervuld om een Centraalamerikaans parlement samen te stellen zullen er in ieder land in aanwezigheid van internationale waarnemers en met identieke voorwaarden (2) vrije en demokratische verkiezingen gehouden worden in met de huidige politieke samenstellingen vastgelegde termijnen teneinde vertegenwoordigers aan te stellen in de gemeenten en parlementen en voor het presidentschap van de republiek.

5. Stopzetten van de steun aan onregelmatige strijdkrachten

De regeringen van de vijf Centraalamerikaanse staten zullen vragen aan de regeringen van het gebied en de buitenlandse regeringen die openlijk of op bedekte wijze militaire, logistieke, financiële steun verlenen onder vorm van propaganda, inzet van mankrachten, wapens, munities en uitrustingen aan onregelmatige strijdkrachten of aan verzetsbewegingen, om deze hulp stop te zetten daar dit een onontbeerlijk element is om een stabiele en blijvende vrede in het gebied te bekomen.

6. Niet gebruik maken van het grondgebied om andere staten aan te vallen

De vijf ondertekenende landen hernieuwen hun belofte om het gebruik van hun territorium te verbieden en geen militaire en logistieke steun toe te kennen aan personen, organisaties of groepen die Centraalamerikaanse regeringen trachten omver te werpen.

(1) De paragraaf die volgt voorziet de verkiezing van een C.A.-parlement. De verkiezing dient gehouden te worden in de 5 landen tijdens het eerste semester 1988.

(2) De waarborgen vermeld voor de verkiezing van het C.A.-parlement zullen eveneens van toepassing zijn voor de nationale verkiezingen. Deze demokratische waarborgen zijn: gelijke toegankelijkheid van de politieke partijen tot de kommunikatiemedia. Brede mogelijkheden voor publieke manifestaties en andere propaganda middelen.

7. Onderhandelingen op gebied van veiligheidskontrole en beperking van wapens

De regeringen van de vijf landen in samenwerking met de Contadora groep in de hoedanigheid van bemiddelaar, zullen de onderhandelingen voortzetten van de onafgewerkte punten betreffende de veiligheid en kontrole in het teken van het projekt akkoord van de Contadora voor de vrede en de samenwerking in Centraal-Amerika.
Dit overleg zal eveneens handelen over de te nemen maatregelen om de onregelmatige strijdkrachten die gebruik willen maken van de amnestie dekreten te ontwapenen.

8. Vluchtelingen en bannelingen

De regeringen verbinden zich om op dringende wijze de zorg voor vluchtelingenstroom en bannelingen op zich te nemen.

9. Coöperatie, demokratie en vrijheid

In het klimaat van vrijheid dat door de demokratie gewaarborgd wordt zullen de Centraalamerikaanse landen de akkoorden aangaan die de ontwikkeling van de regio in een versneld tempo zullen zetten teneinde tot een maatschappij te komen waar gelijkheid heerst en die vrij is van armoede.
De versteviging van de demokratie houdt het ontwerpen van een welvaartssysteem in en een ekonomische en sociale rechtvaardigheid. Om deze doeleinden te bereiken zullen de regeringen gemeenschappelijk stappen ondernemen om bijzondere ekonomische steun te verkrijgen van de internationale gemeenschap.

10. Internationale kontrole en toezicht

Er zal een internationale controle en toezichtskommissie opgericht worden, samengesteld door de sekretarissen-generaal van de organisatie van Amerikaanse staten en van de Verenigde Naties, alsook van de Centraalamerikaanse regeringshoofden van de Contadoragroep en van de steungroeperingen.
Deze kommissie heeft als opdracht op de funktie van en de uitvoering van de afspraken opgenomen in dit dokument toe te kijken.

11. Vastgelegde termijnen voor de uitvoering van de afspraken

Binnen een tijdspanne van 14 dagen vanaf het ogenblik van de ondertekening van het dokument zullen de regeringshoofden van de Centraalamerikaanse staten samenkomen in een uitvoerende kommissie om de uitvoering der akkoorden van dit huidig dokument te steunen, te stimuleren en leefbaar te maken.
Binnen de 90 dagen vanaf de ondertekening zullen gelijktijdig alle maatregelen van kracht worden met betrekking tot amnestie, staakt het vuren, demokratisering evenals de maatregelen die betrekking hebben tot het stopzetten van de steun aan onregelmatige strijdkrachten of aan verzetsbewegingen en aan het niet gebruik maken van het grondgebied om andere staten aan te vallen, zoals beschreven in het huidig dokument.
120 dagen na de ondertekening, zal de internationale kontrole en toezichtskommissie de vooruitgangen onderzoeken bekomen door het naleven van de akkoorden voorzien in dit huidig dokument.
Na 150 dagen zullen de vijf Centraalamerikaanse presidenten samenkomen en zullen ze een rapport ontvangen van de internationale toezichtskommissie en zullen ze de nodige beslissingen treffen.

Slotmaatregelen

De verschillende in dit dokument opgenomen punten vormen één harmonieus en onverdeelbaar geheel. Het ondertekenen ervan betekent dan ook dat men de verplichting om eerlijk alle afspraken die aangegaan zijn ten uitvoer te brengen binnen de gestelde termijn.
Wij de presidenten van de vijf Centraalamerikaanse staten ondertekenen dit verdrag in de stad Guatemala op 7 augustus 1987, in de politieke overtuiging hiermee te beantwoorden aan de vredeswil van onze volkeren.

OSCAR ARIAS SANCHEZ
Presidente
República de Costa Rica

JOSE NAPOLEON DUARTE
Presidente
República de El Salvador

VINICIO CEREZO AREVALO
Presidente
República de Guatemala

JOSE AZCONA HOYO
Presidente
República de Honduras

DANIEL ORTEGA SAAVEDRA
Coordinador
República de Nicaragua

Vertaling:
Jaak Scheifout

DE KIEM VAN EEN NIEUW GUATEMALA - „DORPEN IN VERZET"

Van eind mei tot begin augustus dit jaar waren Raf Alfaert en Annemie Demedts te gast en leefden zij bij de „Communidades de Poblaciones en Resistencia" Guatemalteekse (vluchtelingen) dorpen in verzet, die noodgedwongen in het tropisch regenwoud in het noorden van Guatemala schuilen en werken. Diep onder de indruk van hun ervaringen, van de vastberadenheid en de strijdbaarheid, de waardigheid van een volk, willen zij zoveel mogelijk bekendheid geven aan wat er vandaag de dag in Ixcán, de streek waar zij verbleven, gebeurt.

DORPEN IN VERZET

Een zestal jaren terug - 1981-'82 - heeft het leger in Guatemala bewust een enorme vluchtelingenstroom gekreëerd, door massale vernietigingsakties uit te voeren in hoofdzakelijk indiaans gebied. 1 miljoen mensen, volwassenen, kinderen, ouderlingen waren toen op de dool. Een deel trok de grens over naar Mexico. Een ander deel echter moest zich van honger en ellende overgeven aan het leger. En het leger voerde de volgende stap van zijn plan uit: de ontredderde, moe-gevluchte mensen werden ondergebracht in „modeldorpen" - moderne koncentratiekampen - waar ze onder strikte militaire kontrole de gebieden weer ekonomisch produktief moeten maken. „Ontwikkelingspolen" voor de buitenwereld.

Resultaat: het leger is erin geslaagd de kontrole over een deel van het terrein en de bevolking te heroveren. Het systeem van modeldorpen en ontwikkelingspolen - waarvoor ook buitenlandse steun wordt aangetrokken - staat er garant voor dat ze zich die kontrole niet rap zullen laten ontfutselen.
Maar.
Niet iedereen is naar Mexico gevlucht of weer in handen van het leger gevallen. Een pak mensen, een minderheid weliswaar maar het gaat toch om vele tienduizenden, zijn erin geslaagd zich op Guatemalteekse bodem te verschuilen voor het leger en in die situatie te overleven. Van doelloos ronddolende groepjes hebben ze zich georganiseerd tot een goed gestruktureerde samenleving met een zeer arm maar menswaardig bestaan. Ze noemen zichzelf „dorpen in verzet" en hebben zich spontaan georganiseerd in vier aparte regio's. Eén ervan is Ixcán, de meest noordelijke en ook de enige regio die bestaat uit tropisch regenwoud. Ixcán werd pas bewoonbaar gemaakt midden de jaren '60 toen dit oerwoudgebied op initiatief van Noordamerikaanse religieuzen werd opengesteld voor landloze boeren uit alle hoeken van het land. Het waren hoofdzakelijk indiaanse families en een minderheid ladino's die zich daar kwamen vestigen.

In 1981-'82 werd de bloeiende koöperatieve beweging in Ixcán mikpunt van de repressie door het leger. De aanwezigheid van guerrilla in het gebied was zeker één van de motieven hiervoor, maar het ontdekken van petroleum in de ondergrond was er ook niet vreemd aan. Alles wat in Ixcán met veel moeite werd opgebouwd, is op een brutale manier met de grond gelijk gemaakt.
Honderden mensen zijn afgeslacht.

VAN IN-DE-SCHADUW-LEVEN GA JE NIET DOOD

Ixcán is omsingeld door een gordel van kazernes. En het leger waakt ook vanuit de lucht: helikopters voeren dagelijks verkenningsvluchten uit boven het gebied. Ze hebben bovendien de opdracht om te schieten op alles wat beweegt of wat op menselijke aanwezigheid wijst. De mensen in Ixcán hebben leren leven met die dreiging. Zelfs de kinderen weten precies wat hen te doen staat als de helikopter nadert: ze vluchten pijlsnel naar de schuilkelder of zoeken dekking achter een dikke boom.
Onnodig te zeggen dat die ongezonde belangstelling van helikopters ingrijpende gevolgen heeft voor de manier van leven in Ixcán. Alles is erop gericht om niet gezien te worden vanuit de lucht. De mensen moeten leven onder het dichte bladerdak van het tropisch oerwoud, duister en vochtig.
De eerste jaren waren ze ervan overtuigd dat ze zouden doodgaan in die omstandigheden, gewend als ze waren om te leven in het volle zonlicht.
Maar ze zijn er niet van doodgegaan. Zoals ze ook niet zijn doodgegaan van de voortdurende angst voor het leger en van de knagende honger. De meesten althans niet. Voedsel verbouwen en uit handen van het leger blijven zijn in de korte geschiedenis van de „dorpen in verzet" noodgedwongen de onbetwiste prioriteiten geweest. Een heel netwerk van veiligheidsmaatregelen heeft het voor de bevolking de laatste jaren mogelijk gemaakt om een enigszins „normaal" leven te leiden. Geen rook maken overdag; het wasgoed inhalen telkens de helikopter overvliegt; het werk op het veld

Magali is een ladino-vrouw, met lang kroezend haar. Zij woont met vier van haar kinderen in één van de „dorpen in verzet" in Ixcán. Haar oudste zoon verblijft in Mexico, samen met zijn grootouders.
Zij vertelde ons een stukje van haar verhaal.

„Mijn man en ik zijn begin de jaren '70 naar Ixcán gekomen. Wij zijn afgekomen op een aankondiging via de radio dat er in de bossen van Ixcán grond werd verdeeld onder landloze boeren. Wij kregen een perceel toegewezen in Mayalan en na een soort proeftijd werden we volwaardig lid van de koöperatieve.
9 jaar geleden - in 1978 - werd mijn man ontvoerd door het leger. Zijn lijk werd teruggevonden in de Xalbalrivier, in stukken gesneden en in een zak gebonden. Ik bleef achter met vijf kinderen.
De jaren die volgden waren vreselijk moeilijk. Ik bleef in Mayalan, want de grond begon goede vruchten op te brengen en ik moest mijn kinderen toch kunnen voeden. Maar het was lastig om er helemaal alleen voor te staan.
Bovendien werd ik voortdurend in het oog gehouden en geïntimideerd door het leger. Ik werd ervan beschuldigd een guerrillaleidster te zijn.
In 1981, toen het leger systematisch alle dorpen in Ixcán begon uit te moorden, ben ik met de kinderen dieper de bossen ingevlucht. We hadden amper wat kleren mee. Laarzen hadden we niet. De zoektochten van het leger verplichtten ons om voortdurend van schuilplaats te veranderen.
Ik herinner mij dat op 18 februari '83 ons kamp onverwacht werd overvallen door soldaten. Heel wat kinderen en volwassenen vielen in hun handen. Ik rende weg met mijn jongste zoontje op de arm, recht de bossen in - blootsvoets - door struikgewas en doornen. De soldaten volgden mij op de voet. Al lopend trok ik mijn kleed uit om het kleintje daarin te kunnen dragen. Mijn armen hielden het niet meer uit. Ik verwachtte elk moment een kogel of de schroefhanden van een soldaat te voelen. Maar ik heb het gehaald. Al begrijp ik nog niet hoe.
Het heeft enkele dagen geduurd voor ik mijn andere kinderen terugvond. Ze waren alle kanten uitgevlucht toen de soldaten binnenvielen. Tien dagen later was er weer een inval van het leger. En zo ging het maar door.
In die dagen aten we bijna uitsluitend groene bananen, gekookt, en de wortels van de bananenboom. Slapen deden we op de grond, op een hoop bladeren.
Ik heb er vaak aan gedacht om naar Mexico te vluchten. Alle andere families van Mayalan waren de grens overgetrokken. Maar ik ben gebleven.
Guatemala is mijn land. Mijn man is hier gesneuveld. Hier blijf ik vechten".

DINSDAG 9 JUNI

Ik heb de laatste dagen vaak schrik gehad. Er wordt weinig over gepraat, maar we merken aan alles dat er iets in de lucht hangt. Mortiervuur 's nachts, ongewoon veel aktiviteit van helikopters in de lucht, berichten over troepenbewegingen aan de rand van het gebied. Bezorgde gezichten in alle dorpen die we de laatste tijd bezochten. Niemand ook probeert ons gerust te stellen.

staken als het hatelijk geronk nadert... Trekken de soldaten over land het gebied binnen, dan worden alle geluiden die vreemd zijn aan het woud geweerd: kinderen hebben geleerd om niet te schreeuwen en kraaiende hanen worden de stembanden overgesneden. Een systeem van wachtposten en verkenningsrondes moet beletten dat het leger ongemerkt het gebied zou betreden. Koeriers die de streek kennen als hun broekzak, brengen alle dorpen op de hoogte van eventuele troepenbewegingen. Als het menens wordt en de soldaten beginnen de streek uit te kammen, heeft elk dorp een evakuatieplan klaar, dat door de bevolking met bewonderenswaardige discipline en sereniteit wordt uitgevoerd.

De invallen van het leger in Ixcán zijn minder frekwent de laatste tijd. Het aantal luchtaanvallen daarentegen is toegenomen. Eén ding staat vast: niemand weet ooit wat er morgen zal gebeuren. Het is oorlog. De „dorpen in verzet" zijn vogelvrij verklaard. Er is in het binnenland van Guatemala geen plaats voor mensen die weigeren zich te onderwerpen aan een strikte militaire kontrole. En anderhalf jaar burgerregering van de kristendemokraat Vinicio Cerezo heeft daar niets aan veranderd. Het leger gooit bommen en de president houdt vol dat er geen mensen wonen in Ixcán. Hoogstens een paar overjaarse, diep ontgoochelde guerrilleros.

HET NIEUW GUATEMALA MOET IN DE KIEM GESMOORD

Waarom die aktieve vernietigingspolitiek tegen de „dorpen in verzet"?

Per slot gaat het toch om een relatief beperkt aantal mensen en een al even beperkt stuk Guatemalteeks grondgebied.

Kennelijk zit de knoop elders.

Het feit dat groepen mensen, arme indiaanse boeren vooral, zich „illegaal" in hun eigen land hebben gevestigd en zich weten te handhaven, betekent voor het leger een gedeeltelijke mislukking van hun opzet om de kontrole over het terrein en de bevolking te heroveren.

Een militaire mislukking, omdat zij er totnogtoe niet in geslaagd zijn ook maar een morzel van het omstreden gebied in te nemen. De akties van het gewapend verzet dat de omtrek van het gebied kontroleert, en de recente oprichting van gewapende volksmilities in de dorpen, verplichten het leger om zich na elke inval snel weer uit het gebied terug te trekken. Ook de luchtaanvallen richten slechts beperkte schade aan, omdat de doelwitten - d.w.z. de bevolking en de dorpen - door de dichte begroeiing nagenoeg onzichtbaar en moeilijk te treffen zijn.

Maar het betekent ook een politieke mislukking voor het leger en voor de huidige regering. De keuze van die mensen om aktief verzet te plegen tegen de rol van „ontheemde", van slachtoffer, die hen werd toebedeeld heeft alles te maken met het politiek projekt dat zij voorstaan.

Waarom zijn die mensen zich gaan organiseren in hun „dorpen in verzet"?

NIET omdat ze serieuze veranderingen verwachten met de verkiezing van een nieuwe president. Als ze hun hoop hadden gesteld op verkiezingen en op een geleidelijke evolutie naar sociale rechtvaardigheid, dan zouden ze nu rustig in Mexico betere tijden afwachten of een rol proberen te spelen in de krachtmeting tussen de geïnstitutionaliseerde partijen in Guatemala. Als ze de penibele omstandigheden van het leven in de bossen hebben gekozen, is het ook NIET omdat ze totaal gedemoraliseerd zijn. Indien ze ervan overtuigd waren dat de kansen op een fundamentele ommekeer in Guatemala voorlopig verkeken zijn, konden ze zich beter overgeven aan het leger en proberen er voor zichzelf het beste van te maken.

De „dorpen in verzet" staan achter het projekt van de gewapende strijd voor de revolutie. Er moet een regering komen die konsekwent de belangen van de boeren en de arbeiders verdedigt. De heersende klasse en het leger in Guatemala zullen zoiets nooit goedschiks toelaten. Dus moeten ze ertoe gedwongen worden. Massa-organisaties als vakbonden en boerenbewegingen spelen daarin een zeer grote rol, maar zij zijn gewoon kanonnenvlees als ze openlijk de strijd aanbinden tegen hun onderdrukkers. Dat heeft de geschiedenis bewezen.

De bevolking van de „dorpen in verzet" is zich daarvan bewust. Zijzelf zijn in het verleden het slachtoffer geworden van de repressie: een deel van hun familie werd vermoord, zij zijn van hun gronden verdreven. Maar zij hebben hun situatie omgebogen tot een wapen, tot een vorm van verzet tegen

DONDERDAG 11 JUNI

Vandaag gingen de poppen aan het dansen. Om halftwaalf werden we opgeschrikt door het geluid van motoren: twee A37-gevechtsvliegtuigen, een tiental helikopters en twee Pilatusvliegtuigen. In een oogwenk ons wasgoed ingehaald en de rest hebben we gevolgd vanuit de schuilkelder. Gierende vliegtuigen, de aarde die trilde telkens er een bom ontplofte. Anderhalf uur heeft het geduurd. Het bombardement, met fragmentatiebommen, was gekoncentreerd op het hoogste punt van de omgeving - een strategische plek waar ook een dorpje gevestigd is - op een tweetal kilometer van waar wij ons bevinden.

Met de groeten van jullie regering, grinnikte iemand. Hij bleek te weten dat de Zwitserse Pilatus-sportvliegtuigjes door FN Herstal worden uitgerust tot volwaardige gevechtsvliegtuigen. Guatemala heeft er 24. Het dorp was verontwaardigd. Of we bij onze terugkeer aan de Belgische regering wilden duidelijk maken waarvoor de Pilatusvliegtuigen in Guatemala moeten dienen?

de politiek van het leger.
Zij leveren verbeten strijd om het gebied dat zij nu bewonen, te behouden.
Wij leven hier in de illegaliteit, zeggen zij. Dat betekent: wij hebben onszelf buiten de wet geplaatst, wij gehoorzamen niet langer aan de wetten van degenen die ons onderdrukken. Het is een ander soort samenleving die stilaan vorm begint te krijgen in de bossen van Ixcán. Een samenleving die op heel andere principes berust dan het systeem dat de mensen verdrukt en tenslotte uitgestoten heeft. Er bestaat geen handleiding voor hoe het nu precies moet. Mensen zoeken en leren uit de geschiedenis. Als houvast hebben zij een paar grote principes vooropgesteld: recht op grond voor iedereen; geen diskriminatie; de macht aan het volk (poder popular).
„Recht op grond" wil vandaag in Ixcán zeggen: kollektief grondbezit, kollektieve arbeid, rechtvaardige verdeling van de opbrengst. Individueel de grond bewerken is onhoudbaar gebleken in de loop der jaren. Onder druk van de oorlog zijn de eigendomsstrukturen in Ixcán dan ook ingrijpend veranderd. De kinderen groeien op in een systeem van doorgedreven kollektiviteit.
„Geen diskriminatie" is geen ijdel begrip in Ixcán. De meerderheid van indiaanse boeren - zelf dan nog eens behorend tot 9 verschillende etnische groepen - hebben hun hele leven aan de lijve ondervonden wat diskriminatie betekent. In de nieuwe „multiraciale" samenleving van indianen en een minderheid ladino's mag iedereen op het respekt van iedereen rekenen en wordt de armoede eerlijk verdeeld. In de praktijk stelt dat weinig problemen. Wellicht ook omdat er in Ixcán geen systeem bestaat dat zich bedient van racistische vooroordelen om de mensen te verdelen en zo zijn macht te verstevigen.
Het grootste probleem is de voertaal. Die is noodgedwongen Spaans en dat is vooral voor de indiaanse vrouwen een struikelblok. Zij hebben traditioneel altijd minder kans gehad om Spaans te leren en dat beperkt hun mogelijkheden om een volwaardige rol te spelen en dezelfde taken op te nemen als mannen in het gemeenschapsleven. Maar er is de ruimte en de wil om ook deze vormen van diskriminatie aan te pakken en in de toekomst uit te bannen.
De „poder popular" heeft sinds 10 september 1984 (datum van de eerste grote Volksvergadering) een formele struktuur gekregen. De hoogste instantie is de jaarlijkse Volksvergadering (uitgebreide delegaties van alle dorpen in Ixcán) die debateert en beslist over de taken op alle vlakken van het gemeenschapsleven: het produktieplan, de organisatie van de zelfverdediging, onderwijs, gezondheidszorg, religie, ontspanning. De Volksvergadering kiest ook het Comité de Ixcán, het dagelijks bestuur voor de regio. De Algemene Vergadering van elk dorp kiest een plaatselijk bestuur, het Comité Local, dat moet waken over de goede gang van zaken in alle sektoren van het dorpsleven. Elke bewoner - jong of oud - van de „dorpen in verzet" kent zijn verantwoordelijkheid, zijn rechten en zijn plichten.
Al die zaken worden nu vastgelegd in een projekt van wetten en reglementen.
De ontwerptekst doet de ronde in alle dorpen en zal eind dit jaar in zijn definitieve vorm gestemd worden op de jaarlijkse Volksvergadering.
„Zonder formele wetten kan niemand gekorrigeerd worden, zegde een vrouw tijdens een informatievergadering met het hele dorp. De wetten van het volk zullen ons toelaten om in rust samen te leven".

De mensen in Ixcán zijn kostbare ervaringen aan 't opdoen.
„De kiem van een nieuw Guatemala" zo noemen zij zelf hun samenleving van „dorpen in verzet". Een samenleving die vooruitloopt op de tijd, die thuishoort in een systeem dat aan de gewone mensen - boeren, arbeiders, vrouwen - de macht geeft om over hun eigen toekomst te beslissen.
De kiemen van een nieuw Guatemala.
Vandaar de woede en de vernietigingsdrang van het leger.

Annemie Demedts

ZATERDAG 13 JUNI

Gisteren weer een bombardement, wat meer naar het zuiden.
Even later kwam het bericht dat de troepen in een omsingelende beweging het gebied zijn binnengetrokken. Onmiddellijk is het noodplan in werking getreden. De hele dag hebben de mensen hun schamele bezittingen bijeengepakt en weggedragen naar een schuilplaats buiten het dorp.
Vanmorgen om 2 uur werden we gewekt door geweerschoten. De soldaten waren tot op 1 uur genaderd. Iedereen heeft zich gereedgemaakt om het dorp ordentelijk te verlaten. Verkenners gingen onderzoeken in welke richting we ons konden terugtrekken zonder in de armen van een legerpatrouille te lopen. Tot 11 uur hebben we gewacht op het sein dat we veilig konden vertrekken.
Intussen werd de omgeving van het dorpje hier beschoten door een helikopter en waren de soldaten nog slechts een halfuur van ons verwijderd.
Ik geloof dat ik vandaag de meest zenuwslopende uren van mijn leven heb doorgebracht. Ik ben echt onder de indruk van de sereniteit en de discipline waarmee vrouwen, kinderen en mannen het evakuatieplan uitvoeren.

NASCHRIFT

Het offensief heeft alles samen een tiental dagen geduurd. Het leger had 1.200 elitetroepen ingezet om de streek uit te kammen. Er zijn geen slachtoffers gevallen bij de bevolking en de materiële schade was miniem. Twee dorpjes werden met de grond gelijkgemaakt en de soldaten hebben 400 cuerdas jonge maïs in stukjes gehakt.
Binnen de 2 dagen heeft de bevoking met man en macht opnieuw 800 cuerdas maïs ingezaaid, het dubbele van de verwoeste oogst.
Dat is het antwoord van de mensen op de vernielingen door het leger.

LATIJNS AMERIKA

HET VOLK LIJDT, HET VOLK STRIJDT

Eertijds benoemde de ex-diktator van de Dominicaanse epubliek, Rafael Leonidas Trujillo zijn piepjonge zoon, zodra die op een paard kon klimmen, tot generaal in zijn leger. Zo ook vereerde Pinochet, de beruchte tiran maar zachtaardige grootvader zijn elfjarige kleinzoon met het „Luis Cruz Martinez"-ereteken voor „moed en voorbeeldig gedrag". Dit gebeurde tijdens een kort oponthoud tijdens de reizen van de diktator in het zuiden van het land voor zijn verkiezingskampagne. Om „zichzelf te kunnen opvolgen" moet Pinochet het verzet van 90 % van de bevolking en van drie van de vier leden van de militaire junta, die de naam van de presidentskandidaat voor de volgende volksstemming bekend moet maken, breken. Steunend op de landstrijdkrachten die hem zijn toegewijd, moet Pinochet de tegenstand van de zeemacht, de luchtmacht en de rijkswacht, d.w.z. van admiraal Toribio Merino en de generaals Fernando Matthei en Rodolfo Stange, overwinnen, die deze drie legeronderdelen vertegenwoordigen en openlijk verklaard hebben dat de presidentskandidaat voor de verkiezingen van 1989 een burger moet zijn.

De opperbevelhebber van de luchtmacht, Fernando Matthei, heeft voor de junta het portret geschilderd van het toekomstige staatshoofd met deze woorden: het moet een edele vijftigjarige prins zijn, die het bestaande regime wel in stand houdt maar het aantrekkelijker zou maken.
De terughoudendheid van Matthei en zijn twee kollega's ten aanzien van een eventueel aan de macht blijven van Pinochet moet zeker niet gezocht worden in hun vrijheidsliefde. Ze zijn enkel erg bezorgd om het voortbestaan van de militaire diktatuur. Meer nog, in de huidige toestand wordt Pinochet gewoon gevaarlijk. In het land zelf als in de rest van de wereld heeft hij zijn naam als bloeddorstig monster wel verdiend en is hij verworden tot een last die de toekomst van het regime hypothekeert. Bovendien zijn de leden van de junta het beu een megalomaan te dulden die, nadat hij de macht in handen heeft genomen hen naar de achtergrond verwees en alleen regeerde. Het konflikt dat de diktator met de meerderheid van de junta heeft is openlijk bekend. De juntaleden zijn niet vergeten, dat de vroegere bevelhebber van de luchtmacht, Gustavo Leigh, enkele jaren geleden met dertig andere generaals zonder slag of stoot uit het leger gejaagd was, omdat hij zich tegen de tiran verzet had.

DE VIJF MANEUVERS VAN PINOCHET

Omdat hij zich levenslang wil verzekeren van zijn machtspositie heeft Pinochet enkele taktische maneuvers voorzien:

- Ten eerste: kost wat kost de tegenstand van de meerderheid van de junta, die niet wil dat hij aan de macht blijft, breken.
- Ten tweede: zich verzekeren van de achterban, door de regering strak onder kontrole te houden, en er een organisatie van te maken die enkel belast is met een punt, de voorbereiding van de volksstemming. Hiervoor heeft hij een kabinet samengesteld met zijn trouwste lakeien, die voor de repressie zijn.
- Ten derde: de repressie tegen de oppositie in zijn geheel, links centrum en rechts, opdrijven. Pinochet valt zelfs de katholieke kerk aan, die hij openlijk door het slijk sleurt, vooral na het bezoek van de paus.
- Ten vierde: bij elke gelegenheid zijn diepe achting voor Washington benadrukken. Pinochet is erg aangedaan door de gebeurtenissen in Zuid-Korea. Hij is bang dat de USA na massa protestakties hem zouden „overtuigen" te vertrekken, zoals dat gebeurde met president Chun Doo Hwan van Zuid-Korea en Ferdinand Marcos van de Filippijnen. Pinochet wil geen opvolger aanduiden omdat hij zelf staatshoofd wil blijven.
  In dit opzicht werd hij door Washington gerustgesteld. Men liet hem verstaan dat hij de man van het Witte Huis blijft. Onlangs had Pinochet in het Monedapaleis een onderhoud („tussen soldaten") met Bernard Loeffke, de nieuwe bevelhebber van het zuidelijk halfrond van de strijdkrachten van de USA. De twee waren tevreden over elkaar. Pinochet verzekerde, dat Chili trouw aan het Pentagon zou blijven. En Loeffke garandeerde de diktator de militaire en politieke steun van de USA, een steun die de Amerikaanse banken onmiddellijk honoreerden met een aanzienlijk krediet voor de astronomisch hoge buitenlandse schuld.
- Ten vijfde: een maneuver, dat tijdens deze veertien jaar eigenlijk op de eerste plaats staat en dat erin bestaat de hysterische kampagne tegen het "kommunistische gevaar" op te poken. Voor Pinochet zijn deze oproepen een ritueel geworden, zoals de mensenoffers bij de Azteken. En het blijft niet bij oproepen.

HET HELE LAND IN VERZET

Ondanks alle voorzorgen lijdt de generaal aan slapeloosheid. Meer dan ooit wordt hij geplaagd door zorgen en problemen.
Een van de onaangenaamste nieuwigheden van de laatste weken voor Pinochet was de opkomst in het land van een machtige volksbeweging: Verenigd Links. De oprichtingsdatum, 26 juni, valt samen met de geboortedag van Salvador Allende. De beweging omvat de Kommunistische Partij, de Socialistische Partij, de Historisch Socialistische Partij van Chili, de Radikale Partij, Volksverzet en de Linkse Revolutionaire Beweging. In hun oprichtingsverklaring roepen ze op tot bundeling van hun krachten in de strijd om zo snel mogelijk de diktatuur af te schaffen, de politieke, ekonomische en sociale krisis te overwinnen en de demokratie te herstellen.
De linkse krachten, die van 1970 tot 1973 aan de macht waren, willen de meerderheid in het land, die bestaat uit arbeiders, boeren, kleine en middengrote ondernemers, jongeren, intellectuelen, indianen, winnen. Allen die de idealen van rechtvaardigheid en vrijheid nauw aan het hart liggen. In haar rangen strijden marxisten en christenen schouder aan schouder om heel de oppositie te verenigen in het verzet tegen de plannen van Pinochet, die zich inspant zijn regime te bestendigen.
De „weg naar Appia" gaat langs diverse soorten van massastrijd. De beweging verwerpt de bedoelingen van de fascisten, die ervan dromen de „Grondwet" van 1980 voor altijd te settelen. De linkse krachten zijn tegen het staatsterrorisme en de militarisering. Omdat ze doorlopend het doelwit zijn van de bloedige repressie door de tirannie erkennen ze ook het grondwettelijk recht op verdediging en oordelen ze, dat het geduld van het volk uitgeput is. Ze moedigen ook de algemene mobilisering van alle vaderlandslievende krachten aan, stellen voor een ak-

tieprogramma uit te werken voor het welzijn van de hele bevolking en sporen hen aan de volksstemming die door Pinochet georganiseerd wordt te boykotten.
De arbeidersklasse verhevigt zijn inspanningen. De Konfederatie van Arbeiders in de Koperindustrie, de machtigste sindikale organisatie van het land, waarin na demokratische verkiezingen de krachten van links de meerderheid hebben gehaald staan op het punt de 16e verjaardag van de nationalisatie van de kopermijnen te vieren. Deze maatregel werd eenstemmig door het parlement ten tijde van president Allende goedgekeurd. De vakbond riep de militairen en de burgerbevolking op het patrimonium van het volk te verdedigen, voor de onafhankelijkheid te strijden en de eenheid van alle vaderlandslievende krachten tot stand te brengen.
De professoren van 19 universiteiten staken, gesteund door hun studenten. Er zijn betogingen en botsingen met de politie.

KOGELS EN STEMMEN

Pinochet legt zich erop toe in het land een sfeer van terreur te verwekken door de opvatting te verspreiden dat hij de enige is die de „chaos" kan tegenhouden. Met dit doel vermoordde zijn geheime politie 12 jonge leden van de kommunistische partij en Manuel Rodriguez van het Patriottisch Front. Niemand gelooofde de officiële versie, dat de jongeren de soldaten aan gevallen zouden hebben. Het is een bewijs te meer van de vuile oorlog die Pinochet het Chileense volk verklaarde, om tot het einde van de eeuw aan de macht te kunnen blijven.
De fascistische autoriteiten organiseren de processen zó, dat ze geen boomerang kunnen worden zoals dat in Leipzig gebeurde in het proces van de nazis tegen Dimitrov. De volgelingen van Pinochet stellen hun dossier tegen Clodomiro Almeyda, de minister van Buitenlandse Zaken in de regering van Allende, die nu algemeen voorzitter van de Socialistische Partij en voorzitter van Verenigd Links is, zorgvuldig samen. Almeyda zit gevangen wegens zijn terugkeer in het land. Twee opmerkelijke vrouwen, kaderleden van de kommunistische partij, Julieta Campusano, ex-senator, en Mireya Baltra, die minister van Arbeid was, werden verbannen voor dezelfde „misdaad". Ze lopen ook het gevaar van een proces achter gesloten deuren, met een uitspraak die van vooraf vaststaat en zware straffen voorziet. Afgezien van hun illegale terugkeer naar Chili, waarop in de fascistische wet de doodstraf staat, worden ze ook beschuldigd van andere er met de haren bijgesleepte „misdaden", zoals het „pleidooi voor geweld" en de „inbreuk" op artikel 8 van de pseudo grondwet van Pinochet, die alle volkspartijen en hun leiders buiten de wet stelt.
Gezien de talrijke en aldoor groter wordende problemen zal de diktator ongetwijfeld proberen het minste verzet te vuur en te zwaard te bestrijden. We willen nu nog weten tot op welke hoogte de bevelhebbers van de luchtmacht, de zeemacht en de rijkswacht weerstand zullen kunnen bieden aan Pinochet. Want ondanks de krachtsverhouding tussen Pinochet en zijn tegenstanders waarvan drievierde zich uitspreekt tegen de diktator, heeft de laatste de steun van de sterke landmacht en het hele staatsapparaat. De voorkeurstaktiek van de diktator is de verrassingsaanval. Hij is gewend in de politiek legerprocédés te gebruiken. Zal de meerderheid zich laten breken of zal ze, de handschoen oppakkend, op haar standpunt blijven staan en zich met alle middelen verzetten wetend met wat voor valse vijand ze te doen hebben? Dit is een essentiële vraag, die weldra beantwoord zal worden.
En het land? De diktatuur heeft het aan de rand van de afgrond gebracht. Het staat voor zijn zwaarste krisis. De industrieproduktie ligt onder het peil van 1970. 30 % van de aktieve bevolking is werkloos. Meer dan 60 % van de inwoners lijden honger.
Het volk is tegen de diktatuur. Zoals de peilingen bewezen in de meeste gevallen zal Pinochet zelfs geen 12 % van de stemmen behalen. Het is waar dat hij van plan is de uitslag te vervalsen. Zoals „papa Doc", de tiran van Haïti gelooft Pinochet in waarzeggerij. Alleen niet in de voodookultus, zoals papa Doc, maar in het vervalsen van stemmen. Om de macht die hem verleend is door de voorzienigheid die tirannen beschermd te houden, is Pinochet van plan spookstemmen te voegen bij de kogels van de beulen die hem gehoorzamen. Hiervoor zal hij de ontevreden leden van de junta moeten bedwingen, en - wat het moeilijkste en historisch gezien onmogelijk is - het verzet van het hele volk breken, dat hem belet rustig te slapen en onophoudelijk en luidkeels eist: „Demokratie Nu!".

Volodia Teitelboim

Vertaling:
Carin de Bruin

BOEKEN

DE WERELD SINDS 1940
Dit uitgebreid werk van J.P. Vogels, medewerker aan het Franstalig Centrum voor Vredesonderzoek GRIP, geeft een uitgebreid overzicht van alle gebeurtenissen, met data en zijn politieke en diplomatieke relaties, sinds 1940 tot 1984. Het anti-nazifront, de Duitse nederlaag, de akkoorden van Yalta en Potsdam, Hiroshima, de stichting van de UNO, de oprichting van NAVO en Warschaupakt, het dekolonisatieproces, de koude oorlogsperiode en zoveel andere problemen komen er aan bod. Verder worden er de dichter bij ons liggende problemen als de Euroraketten, Star Wars, de vredesbeweging, de onderontwikkeling, Tsjernobil, het Midden-Oosten, Zuid-Afrika, Centraal-Amerika e.a. in belicht.
Teksten van de belangrijkste internationale akkoorden en belangrijke politieke verklaringen uit hogergenoemde periode zijn er eveneens in terug te vinden. Een interessant naslagwerk.
„Le Monde depuis 1940" (uiteraard in het Frans) - 198 blz (20 x 29 cm.).
Uitgeverij: De Boeck-Wesemael - Louisalaan 203 - 1050 Brussel. Prijs: 660 fr.

WIE ALLEEN LOOPT RAAKT DE WEG KWIJT
Een prachtig fotoboek (200 foto's van 25 fotografen) dat impressies bevat uit het leven van de Afrikaanse vrouw. Het toont iets van de dagelijkse werkelijkheid zoals meer dan twee honderd miljoen vrouwen die kennen in zwart Afrika. Beelden van hun kracht, kreativiteit, moeilijkheden, levensvreugde en onderlinge verbondenheid.
Een uitgave van Bij-EEN - 176 blz - 21 x 30 cm. Prijs: 650 fr.
Bestellen bij Wereldwijd - Arthur Goemarelei 69 - 2018 Antwerpen.

Bestel dringend uw wenskaarten voor 1988
4 voor 100 fr. - omslagen en port inbegrepen
Prk. 000-0956015-80 van Vrede vzw - Gent

TERUGBLIK

DE OKTOBERREVOLUTIE VAN 1917: EEN OPSTAND VOOR VREDE

In het augustusnummer van het jaar 1962 kon men in het Duitse tijdschrift „Ausserpolitik" een bijdrage lezen van de hand van de toenmalige chef van de Amerikaanse propaganda-zender „Free Europe", de heer Reuben Nathan: „Een van de vergissingen bestaat erin te denken dat goede propaganda uit niets anders bestaat dan objektief de waarheid te zeggen. Zeker men moet toegeven wat men toegeven moet om geen argwaan tegen de eigen geloofwaardigheid wekken. Daarnaast moet men steeds het evenwicht herstellen door onze waarheid naar voor te brengen".

Wat is dat, *onze* waarheid? Heel eenvoudig. Tegenover de objektieve waarheid worden óf leugens of halve waarheden naar voor gebracht „om het evenwicht te herstellen". Er is nog meer. Er bestaat ook zoiets als feiten verzwijgen, waarheden wegmoffelen, indachtig de spreuk: „Waar het volk geen weet van heeft, daar loopt het ook niet warm voor".
In dit licht gezien zal de 21e eeuw - waarvoor men nog zal moeten strijden om die te halen - zich blijven verbazen over hoe de 20e eeuw, die zo prat gaat op zijn rationalistisch denken, zijn toevlucht zocht in leugens, halve waarheden en mythen om één van de markantste gebeurtenissen van de eeuw te verklaren n.l. de oktoberrevolutie van 1917 in Rusland.

EEN GEÏSOLEERD FEIT?

Dat de oktoberrevolutie een feit was, kon niet geloochend worden. „Men moet toegeven wat men toegeven moet". Haar wereldwijde betekenis werd alleen maar erkend binnen de enge kring van de regerende cenakels. Zij die het aandurfden de universele betekenis van die revolutie te erkennen werden gauw als bolsjevistische agenten gebrandmerkt.
In de officiële geschiedschrijving werd de oktoberrevolutie als een geïsoleerde gebeurtenis in de Russische geschiedenis voorgesteld. Iets typisch Russisch dat met de rest van de wereld geen uitstaans had. Men ging zelfs zo ver de Russische revolutie als het werk van de duivel te verklaren die zijn incarnatie had gevonden in een Lenin „met zijn mongoolse en moffentrekken, een Rus die de zoon was van een alkoholieker, kleinzoon van een slaaf en afstammeling van een Aziatisch barbaar ..." (uit: Jules Destrée (Belgisch socialistisch voorman): Notes sur la révolution bolchévique).

VREDE

Ongetwijfeld hebben in de oktoberrevolutie specifiek Russische omstandigheden hun rol gespeeld, zoals in iedere revolutie nationale problemen hun aandeel hebben. Zo was in Rusland, in de praktijk, nog geen einde gekomen aan de lijfeigenschap en was één van de eisen van de grote massa van het platteland: „De grond aan de boeren!". Maar wat vooral niet uit het oog mag verloren worden is dat men zich midden van de imperialistische mensenslachting bevond.
De drang naar vrede, het beëindigen van de oorlog was de fundamentele drijfveer die de volksmassa tot de revolutie dreef.
Die verzuchting naar vrede, die roep een einde te stellen aan de mensenslachting was niet alleen in Rusland aanwezig. Daarbij was die verzuchting naar vrede niet beperkt gebleven tot een wensdroom. In alle oorlogvoerende landen, op alle fronten, laaide het verzet op. Revoltes in de Balkan, revoltes in Duitsland waar het verzet tegen de oorlog zich keerde tegen keizer Willem II en in 1918 zijn uitbarsting vond in de Duitse revolutie die in bloed gesmoord werd.
Het was ook zo in Frankrijk met de revoltes op het front van Champagne waar de „muiters" bij honderden werden gefusilleerd. Ook op het front in Vlaanderen was het verzet tegen de oorlog gegroeid en vond een uitdrukking in de „frontbeweging" waaruit het parool „Nooit meer oorlog!" ontstond.

Zeker, al die tegen de oorlog gerichte verzetsbewegingen en revoltes hadden hun eigen specifieke kenmerken, maar allen, van Rusland tot Vlaanderen, schreven zich in de algemene stroming in: Gedaan maken met de oorlog, vrede!
Zo in Rusland de grote vredesverzuchting van de massa kulmineerde in de oktoberrevolutie is dat in de eerste plaats te verklaren doordat de bolsjevistische meerderheidsfractie van de arbeidersbeweging zich niet hadden laten meeslepen in het chauvinisme van de eigen bourgeoisie en daardoor in staat bleven een onafhankelijke, samenhangende strategie en taktiek uit te werken die in staat was een einde aan de oorlog te stellen en de sociale eisen van de volksmassa op het voorplan te brengen. De oktoberrevolutie greep plaats omdat er geen andere uitweg naar de vrede overbleef.

DE FEBRUARIREVOLUTIE

Men zal niet vergeten dat de oktoberrevolutie was voorafgegaan door de februarirevolutie. In de revolutie van februari 1917 was het tsarisme ten val gekomen. De tsaar was weg maar de bourgeoisie en de grootgrondbezitters hielden de *politieke* macht en wilden de oorlog verder voeren zonder tsaar.
De val van het tsarisme werd in het geallieerde kamp met een zekere voldoening begroet. Waarom? Omdat tsaar Nicolaas II een handicap was geworden om de oorlogsmoeie massa nog langer te doen geloven dat die oorlog gelijk te stellen was met een oorlog van de democratie en het volkenrecht.
De Russische bourgeoisie, waarvan het prestige geknakt en politiek verzwakt was, leek niet in staat op overtuigende wijze de voortzetting van de oorlog te bepeiten.
De „entente" deed daarvoor een beroep op de prestigieuze leiders van de sociaal-democratie. In augustus 1917 kwamen Emiel Van der Velde en Hendrik de Man naar Rusland om in een propaganda-tournee voor de voortzetting van de oorlog te pleiten.
Van al de Russische partijen bleven alleen de bolsjewiki zich tegen de oorlog verzetten. Geen wonder dus dat de massa zich achter de bolsjewiki schaarden en in een tweede revolutie als het ware de kroon op het werk stelde.
Daags na de oktoberrevolutie vaardigde de nieuwe sovjet-macht het „Dekreet van de vrede" uit. Rusland trok zich uit de oorlog terug.
Prominente politici van Oost en West voorspelden het bestaan van de nieuwe Sovjetmacht slechts enkele weken. Toen de ineenstorting uitbleef, organiseerde men een internationale militaire interventie die de plaatselijke contra's de helpende hand zouden bieden. Zo ontaarde de betrekkelijk geweldloze revolutie van oktober 1917 in

een drie jaar durende oorlog tegen de interventie-legers en de contra's. De uitslag van die strijd is de wereld bekend. Amerikaanse, Britse, Franse, Tsjechische, Japanse legereenheden werden ingezet. Ook België bleef niet onbetuigd, alhoewel bescheiden. Een bataljon „cyclisten" werd naar Rusland gezonden, tot hen behoorde Julien Lahaut, de latere voorzitter van de K.P. Op 6 september 1918, ruim een jaar na de revolutie stuurde de Britse gezant nog een nota aan zijn regering waarin hij aandrong op een likwidatie van de revolutie:

„Wanneer niet dadelijk aan het bolsjevisme in Rusland een einde gesteld wordt, is de beschaving van de ganse wereld bedreigd. Wanneer het bolsjevisme niet uitgeroeid wordt, zal het zich op de een of andere vorm over Europa verbreiden daar het door Joden geleid en georganiseerd is, die aan geen enkele natie gebonden zijn".

IMPERIALISTISCH VERZET

Hieruit kan men opmaken dat het anti-semitisme geen uitvinding van Hitler is geweest en dat „de wereld van het kwaad" ook niet door Reagan werd ontdekt.
De Britse gezant wist waarschijnlijk nog niet dat Frankrijk en Groot-Brittannië al waren overeengekomen om na de „verplettering van het bolsjewiki", Rusland onder hen te verdelen (akkoord van 23 december 1917). Groot-Brittannië zou de ganse noordelijke zone van Rusland samen met het Baltikum krijgen. Het zou daarbij nog een premie in het Zuiden bekomen n.l. de inbezitneming van de oliebronnen van Bakoe.
Frankrijk zou het rijke Donetzbekken bekomen plus de Krim met de oorlogshaven Sebastopol. Dit verklaart o.m. waarom, in de militaire interventie, de Franse vloot naar de Krim werd gestuurd. Het bekwam de Franse imperialisten heel slecht want de matrozen van de Franse vloot kwamen in de Zwarte Zeek in opstand en het avontuur kende een roemloos einde.
Die paar feiten tonen aan hoe achter de leuze van de „verdediging van het christelijk avondland" zuiver imperialistische oogmerken schuil gingen. Het is allemaal anders gegaan dan voorzien, omdat de geschiedenis nu eenmaal niet tegen draad verloopt.
Men moet van haar zelfs niet verwachten dat zij op een vlotte, rustige en gemakkelijke manier verloopt. Naarmate de tijd vordert, stellen zich nieuwe problemen, problemen die voorheen ondenkbaar waren en die zich ook voor de jonge Sovjet-macht stelden. De Russische revolutie moest wegen op die voorheen nog niet betreden waren en zij had ook geen enkel voorbeeld waaraan zij haar experimenten kon toetsen.
Pas in 1920 konden de eerste stappen gezet worden voor de opbouw van het land op een totaal verwoeste grond en onder de handicap van de ekonomische blokkade.

A. De Coninck

KORTOM

EUROPEES PARLEMENT: Na bezoeken van de socialistische, kristen-demokratische en kommunistische fraktie van het Europees Parlement aan de Sovjetunie brengt ook een delegatie van de Opperste Sovjet, onder leiding van zijn voorzitter Lev Tolkounov, een bezoek aan de instellingen van het Europees Parlement te Straatsburg en Brussel. Dit bezoek sluit eveneens aan bij de aan gang zijnde besprekingen tussen de EEG en de Comecon voor het stand komen van een wederzijdse erkenning en samenwerking.
Voorstellen tot een dialoog en een uitnodiging werden nu door Moskou gericht aan de Noord-Atlantische Assemblee (het Parlement van de NAVO) en zelfs aan de politieke instanties van het Atlantisch Pakt.

BRUSSEL: In de loop van de maand oktober bracht Erich Honecker, voorzitter van de Staatsraad van de D.D.R., een driedaags bezoek aan ons land. Honecker werd door Koning Boudewijn ontvangen en was zijn gast op het Koninklijk Paleis.
De voorzitter van de Staatsraad van de D.D.R. voerde eveneens gesprekken met Premier Martens e.a. regeringsleden en bracht tevens een bezoek aan Gent en Luik. Het bezoek werd afgesloten met de ondertekening van een akkoord voor ekonomische, industriële en technische samenwerking. Dit bezoek kan zeker een belangrijke bijdrage genoemd worden aan de internationale ontspanning en een bevordering van de samenwerking tussen de D.D.R. en ons land. Opvallend is bovendien dat in sommige kranten, o.m. „De Standaard", voor de eerste maal positieve informatie werd gebracht over de D.D.R., wat zeker bijdraagt tot de afbraak van het ons opgedrongen „vijandbeeld". Tijdens dit bezoek werd eveneens bekend gemaakt dat de D.D.R. in het afgelopen jaar uit ons land voor 13 miljard fr. produkten invoerde en dat er nog kontrakten voor een waarde van 11 miljard op stapel staan.

TURKIJE: Begin oktober overleed te Brussel Mevr. Béhice Boran, voorzitster van de Arbeiderspartij van Turkije. Mevr. Boran, in de vijftiger jaren voorzitster van de Turkse vredesbeweging, werd voor haar verzet tegen de oorlog in Korea, destijds tot vijftien maanden gevangenisstraf veroordeeld. Béhicé Boran werd nadien verkozen als volksvertegenwoordiger en speelde een belangrijke rol in de strijd voor vrede en sociale rechtvaardigheid. Na de militaire putch werd ze echter vervolgd en vluchtte uit haar land waarbij haar de Turkse nationaliteit ontnomen werd.
Kort voor haar overlijden had ze bijgedragen tot de samensmelting van haar partij met de Turkse K.P. (beiden in Turkije verboden) tot de Kommunistische Eenheidspartij van Turkije waarvan ze ere-voorzitster werd.
Na haar overlijden heeft het Turkse Parlement, een kenmerk van een hoopvolle ommekeer, de toelating verleend tot een officiële begrafenis voor het Turkse Parlement.
Vijftienduizend mensen namen te Istamboul aan haar begrafenis deel.
Voor haar afscheid aan ons land werd, door de Turkse gemeenschap, te Brussel een plechtigheid georganiseerd waaraan een paar duizend Turken uit België en de omliggende landen deelnamen. Namens de Wereldvredesraad en de vzw Vrede voerde André De Smet het woord tijdens deze indrukwekkende ceremonie.

VREDES INITIATIEVEN

DE HELSE TREIN

Die zondag 3 oktober was het kleine zaaltje van het Antwerpse Kolveniershof stampvol. In het kader van „Het andere boek" werd de Franse film „Le Train d'Enfer" afgedraaid. Een première, maar toch niet helemaal: enkele jaren geleden was de film ook al vertoond geworden in een gewone filmzaal. Een week. Dan was hij uit de circulatie verdwenen. „Men" had het blijkbaar niet aangedurfd om een film van dat genre - antiracistisch en politiek geëngageerd - in het commerciële circuit te houden.
De vzw Halt, CSC-Vormingswerk en Bevrijdingsfilm hadden nu besloten de film in een 16-mm. versie in omloop te brengen. Een gelukkig initiatief. Een initiatief dat op zijn tijd kwam. Het weekend daarvoor waren de racisten op het oorlogspad geweest: in Overijse was een groep Marokkanen door extreem-rechtsen aangerand geworden; VMO-ers hadden herrie geschopt te Berlare; in het Leuvense was een Burundees doodgefolterd geworden; met de AFF-betoging en de anti-apartheidsavond van Liesbeth List was een sterke ordedienst nodig geweest om incidenten met apartheidsfanatici te voorkomen. Het racisme was duidelijk in de aanval. De velen die naar het Kolverniershof waren gekomen, om de film te zien en om Roger Hanin, de regisseur-acteur van die film te zien en te horen, waren daar ook om tegen het racisme te manifesteren.
„Le Train d'Enfer" is gebaseerd op een waar gebeuren: de moord op een jonge Algerijn, door drie jongemannen in een trein zwaar mishandeld en daarna uit de trein gegooid. Roger Hanin heeft dit gegeven gebruikt om er een antiracistische film van te maken, een pleidooi tegen rassenhaat. Maar terzelfdertijd maakte hij van „Le Train d'Enfer" ook een spektakel, een spannende thriller. Hij deed dit bewust, teneinde zoveel mogelijk mensen te sensibiliseren, - wat niet mogelijk is met politieke argumenten alleen. De argumenten van Roger Hanin zitten in de keuze van zijn personages en in de gesprekken en handelingen van die personages.
De film werd gemaakt nog tijdens het verloop van het proces tegen de drie racistische moordenaars. Het was Hanin niet mogelijk vooruit te lopen op de uitspraak. Hij was verplicht de feiten te veranderen. Hij heeft dat gedaan. Maar hij heeft ze ook op een hoger plan geplaatst. Hij heeft van de moord een symbool gemaakt: bij hem is ze niet alleen een misdaad, begaan door drie jonge racisten, ze is het werk van HET RACISME. Hij is erin geslaagd de verschillende vormen van HET RACISME in zijn film te laten zien: het dagelijks racisme, de „gewone" conversatie, in de familiekring, met de buren, op straat, in de winkel, de bistro...; het racisme van de rechtse partijen, handig inspelend op de sluimerende xenofobie van de man-in-de-straat; het racisme, geïnfiltreerd in het politie-apparaat... Dit alles verwerkt in een intrige die de toeschouwer tot het einde in spanning houdt. De personages van die verschillende vormen van racisme zijn uit het leven gegrepen, de harde jongens, de knokkers met de boeventronie; de keurig geklede, extreem-rechtse ideoloog, de man van de elite, die opkomt voor orde, voor de blanke, christelijke beschaving en haar „gevestigde waarde"; het onbenullige burgermannetje, dat zich opblaast tot iemand van gewicht als hij Marokkanen en Algerijnen in de goot kan trappen.
„Le Train d'Enfer" is niet alleen politiek en ideologisch een meesterwerk, maar ook filmisch. Een grote film van een groot cineast. Het slot van de film is bijzonder aangrijpend: we zien een trein het station binnenrijden, dichter en dichter, tot in close-up. De reizigers stappen uit; onder hen de jonge Algerijn. Hij is gelukkig. Hij lacht en wuift. Naar wie? We weten het niet. Naar ons, naar het leven, naar de toekomst?
Zo had het kunnen zijn, zonder de waanzin van het racisme.
Sommige toeschouwers zijn tot tranen toe bewogen; bij anderen klinkt er een vloek... Een ogenblik blijft het stil in de zaal. Moet er geapplaudisseerd worden voor het gruwelijke dat we hebben zien gebeuren? Neen, maar voor de film wel. En ook voor de maker van die film, Roger Hanin.
Roger Hanin, een sympatieke verschijning. Iemand die wat in zijn mars heeft. Iemand die moed heeft ook en die zich niet laat intimideren.
„Men" - weer dezelfden - hoopte dat mijn film een flop zou worden. - De film werd onthaald op een Siberische koude. Maar hij werd een sukses.
Wanneer hij bloemen krijgt aangeboden zegt hij: „Die bloemen zijn eigenlijk niet voor mij bestemd, maar voor diegenen die mij gemaakt hebben tot wat ik ben. Ik ben Jood en houd van de Arabieren. Mijn vader heeft mij dat geleerd. Mijn vader was kommunist. Ik was het ook. Ik heb dus een goede opvoeding gekregen...".

Als begeleiding bij de film gaf „Halt" een publicatie uit: „De Helse Trein". Hierin wordt dieper ingegaan op de bestaande vooroordelen en bekijkt men wat er kan aan gedaan worden. Ook belicht men de situatie van migranten en politieke vluchtelingen in België en worden de politieke partijstandpunten terzake toegelicht.
De brochure is te verkrijgen mits storting van 100 frank op rekening 870-0401842-34 van Halt, Postbus 16, Brussel 22 - 1000 Brussel.

Jan Van Calsteren

De film „De Helse Trein" wordt in Vlaanderen nog vertoond op de volgende data en plaatsen:

LIJST VAN VERTONINGEN FILM „DE HELSE TREIN"

Wo.	11 nov.:	Laarne Kalken, Zaal Calcient, Koffiestraat 73 te 9288 Kalken.
Vr.	13 nov.:	Zaal Forum, Wervik.
Za.	14 nov.:	J.O.C. Neermarkt, Ieper.
Di.	17 nov.:	Oostende.
Do.	19 nov.:	Germinal, Grote Markt 13 te Izegem.
Vr.	20 nov.:	Wingene.
Di.	24 nov.:	Evere.
Wo.	25 nov.:	Jeugdclub Paddestoel, Gemeenteplein te Groot-Bijgaarden.
Do.	26 nov.:	Elsenhof, Kroonlaan 12/14 te 1050 Brussel/Elsene.
Vr.	27 nov.:	Halle.
Do.	03 dec.:	Blauwput (Leuven).
Vr.	04 dec.:	Sint-Margriet-Houtem.
Za.	05 dec.:	Landen.
Di.	08 dec.:	Kortrijk.
1988		
Do.	28 jan.:	Volkshuis, Lebbeke.
Do.	14 april:	Brugge.
Vr.	15 april:	Blankenberge.
Za.	16 april:	Torhout.

TE ZOT ...

● De Amerikaanse Staatssekretaris Caspar Weinberger heeft nog maar eens een uitnodiging afgeslagen van zijn collega Dimitri Yazov, Sovjet-Minister van Defensie, om elkaar te Genève te ontmoeten. Het was de bedoeling tijdens een dergelijke ontmoeting van gedachten te wisselen over de strategie van beide grootmachten om zodoende de internationale ontspanning te verbeteren en het ontwapeningsproces te bevorderen. Volgens het Pentagon is Genève als ontmoetingsplaats „te veel gekompromitteerd" door de aldaar aan gang zijnde onderhandelingen en de bestendige ontwapeningskommissie van de UNO die daar zijn zetel heeft.

● Volgens een recent bericht zouden de Verenigde Staten tot de vaststelling gekomen zijn dat Iran de Amerikaanse moderne luchtdoelraket Stinger bezit. Zoals men weet gaf de V.S. deze Stingerraketten aan de Angolese opstandelingen van de Unita en de Afghaanse rebellen om er beter Sovjetvliegtuigen mee neer te halen. Afghaanse integristen zouden echter een aantal van deze Stingerraketten aan Iran hebben doorverkocht en Iran beweert deze tuigen al te kunnen namaken. Voor Reagan wordt het een pijnlijke ervaring en de bevestiging dat hij niets afweet van het Vlaamse spreekwoord dat zegt dat „Wie een put graaft voor een andere er zelf invalt".

● Je hoorde het wellicht ook uit de mond van André Leysen tijdens het gesprek met de journalisten van radio Moskou: „Onze marktekonomie, door u kapitalisme genoemd, verzekert een minimum aan sociale rechtvaardigheid". Let er op dat de vroegere baas van het Vlaams Ekonomisch Verbond het hier heeft over „een minimum". De honderdduizenden werklozen en sociaal gerechtigden die met moeite de eindjes aan elkaar kunnen knopen weten meteen waar ze staan.

● Destijds door de „Bende van Nijvel", maar later bij andere gewapende overvallen, werd bekendgemaakt dat hierbij als wapen een „Riot Gun" werd gebruikt. Het is dan ook met enige verwondering dat men in de uitstralramen van de wapenhandelaars van de M. Lemonnierlaan te Brussel dit wapen ziet aanprijzen in „vrije verkoop". Als garantie voor zijn degelijkheid wordt er zelfs aan toegevoegd dat dit wapen gebruikt wordt door de politie van de Verenigde Staten. In welk land leven wij dan toch als men vaststelt dat de verkoop en het bezit van dergelijk wapentuig nog steeds door de wet niet verboden is?

● Over wapens gesproken... Het is al lang bekend dat de ogen van sommigen in dit land tintelen als ze over wapens horen spreken. Zo werd kortgeleden de Generaal Majoor Robert Couchie bij Landsverdediging aangesteld als nationaal directeur van de commissie bewapening. De man heeft meteen bekend gemaakt „dat er een einde moet worden gesteld aan het beeld van indommelende Belgisch wapenindustrie". Couchie bepleit dus - hoe kan het anders - een sterke steun door de overheid en naar een betere Europese aanpak wat de bouw van grotere series mogelijk maakt.
De Generaal Majoor is met zijn ideeën reeds naar bedrijfsleiders en de kontrolerende holdings getrokken die het tot heden echter ten hoogste in theorie met hem eens zijn. Het ziet er dus naar uit dat die man een allergie heeft voor ontwapening.

● Voor een paar weken geleden is weer een en ander aan de oppervlakte gekomen. Pa en zus van Verhofstadt, zoon Poma, dochter Grootjans, neven van Waltniel en Pede, zus van Dewael werden in het kader van een familie onder-onsje op een interessante post in de magistratuur benoemd. De PVV maakt van zijn regeringsdeelname gebruik om zijn achterstand op de CVP, die daar al lang niet vies van is, in te halen. De benoemingen, dank zij een politieke partijkaart, volstaan dus niet meer voor de interessante postjes. Men moet eveneens direkte familie zijn van de heren ministers. Intussen maken de heren en dames wel het proces van de anderen en zullen ze zich morgen, op hun kiesmanifesten, als de braafste, eerlijkste en trouwste verdedigers van de belangen van de kleine man opwerpen. Aan Jan met de pet worden intussen echter steeds meer offers gevraag.

● Een paar dagen later kwam nog iets anders aan het licht. Het Bureau voor Algemeen Ingenieurswerk (BVA) dat van de gewezen Minister van Defensie Vreven de koördinatie toegewezen kreeg over de plaatsing van de huizen voor Amerikaanse militairen te Florennes blijkt als dank hiervoor de verkiezingskas van de PVV en van een aantal politici te hebben gespijsd.
De daaropvolgende dagen hoorden we van de betrokkenen luid protest maar het bleef daarbij. Intussen wordt er zand over gestrooid omdat de meeste grote partijen zowat in het zelfde bootje varen. Als zelf een krant als de Financieel Ekonomische Tijd aan dit verhaal de titel meegeeft „Wiens brood men eet....." moeten wij er geen tekeningetje bij maken.

● Ook in dit land hoort men regelmatig stemmen opgaan voor de privatizering en de commercialisering van Radio en T.V. Frankrijk geeft ons hierbij het slechte voorbeeld. Francis Bouygues, de betonfabrikant en nieuwe eigenaar van T.F.-1, steekt niet weg wat hierbij zijn bedoelingen zijn.
„Wij zijn een commerciële keten. Er zijn zaken die we niet willen brengen zoals b.v. kultuur, politiek of educatieve uitzendingen". „Ik ben veroordeeld om zoveel mogelijk kijkers te winnen. Gedurende al de tijd die nodig is zal onze aandacht dan ook gaan naar Franse filmen, feuilletons en variété". „Er waren in T.F.-1 zestienhonderd loontrekkenden. Met de nodige uitbestedingen kunnen we deze tot zeshonderd terugbrengen". Het doel van de betonkoning is ambitieus, schrijft Le Monde (11/10/87). Binnen de drie jaar wil hij een nettowinst van 10 % verwezenlijken.

● Het Filippijnse volk wacht vruchteloos naar een fundamentele aanpak van de sociale problemen door president Aquino. Voor wie weet dat de recente staking van de Filippijnse arbeiders, waaraan alle vakbonden deelnamen, als objectief had de verhoging van het minimumloon van 54 peso (108 fr.) tot 64 peso (128 fr.) per dag zal wel veel duidelijk zijn.

● De sinds jaren aanslepende oorlog in Libanon heeft vanzelfsprekend ook nefaste ekonomische gevolgen. Tijdens de voorbije negen maanden is de inflatie opgelopen tot 310 % en de Libanese pond heeft sinds begin van dit jaar tegenover de dollar al 78 % van zijn waarde verloren. Wie zou hiervan het grootste slachtoffer zijn?

● Een groot deel van de Amerikaanse bevolking blijkt Martin Luther King geen warm hart toe te dragen. Bij een referendum in Anchorage (Alaska) heeft 70 % van de bevolking het voorstel verworpen om aan het nieuwe kultureel centrum de naam van Martin Luther King te geven.

... OM LOS TE LOPEN

ESPERANTO BESTAAT HONDERD JAAR EN LEEFT!

„... wat brengt ons de volgende eeuw Esperanto? We kunnen het niet voorzien. Niettemin is een ding duidelijk: de taal doorliep honderd jaar evolutie en is prachtig geslaagd".

Voor de honderdste verjaardag van de geboorte van Esperanto, een taal die ontworpen werd door de Poolse dokter Louis Lazare Zamenhof, hield de Internationale Vereniging voor Esperanto zijn 72ste kongres in Warschau, stad waar op 26 juli 1887 de eerste Esperanto-brochure verscheen.
Een 6.000-tal afgevaardigden van 70 landen van de vijf werelddelen kwamen samen voor het grootste kongres dat ooit gehouden werd. Volgens „Les Nouvelles de Moskou" van 16 augustus 1987, zijn er 12 miljoen aanhangers van Esperanto op de wereld.
Het aantal groeit konstant en soms met sprongen; sinds het spektakulair kongres van Peking vorig jaar, schoot het aantal Chinese „Esperanto-sprekenden" naar omhoog met een half miljoen. De heer Roman Malinovski, president van het Pools Parlement, sprak als eerste de congressisten toe tijdens de officiële opening: „Momenteel is vreedzame samenleving niet meer voldoende, vandaag heeft men behoefte aan dialoog en een aktieve samenwerking door de onderlinge onafhankelijkheid van de evolutie en de verwereldlijking van de problemen. Ik spreek over onze wereld, want ik besef dat om ze op te lossen, wederzijds begrip broodnodig is en Esperanto probeert nuttig te zijn voor dit wederzijds begrip in onze wereld".
Tweeëntwintig landen hebben hun diplomatieke vertegenwoordigers naar dit kongres afgevaardigd. De kleinzoon van Louis Zamenhof, drager van dezelfde naam en voornaam, verwelkomde de congressisten. De heer Nigel Cassar, vertegenwoordiger van de sekretaris-generaal van de Verenigde Naties, benadrukte het feit dat miljoenen mensen Esperanto hebben geleerd en deze gebruiken als communicatie- en kultuurinstrument, door de taalmuur heen. Zo verschenen meer dan 200 boeken per jaar, waaronder de Oorkonde van de Verenigde Naties en het charter van de Mensenrechten.
De UAE, Universele Associatie voor Esperanto, heeft van het statuut van niet-gouvernementele organisatie in de economische en sociale raad in de raadplegende sektie van de UNESCO, een onbetwistbaar instrument voor vrede gemaakt. Professor H. Tonkin (USA), president van de UAE verklaart het 72ste kongres voor geopend.
De deelnemers kozen tussen 211 mogelijke aktiviteiten: voordrachten, discussies, tentoonstellingen, teater, bioscoop, enz.

De nationale artistieke avond en de Canadese zangeres Joelle Rabu behaalden een enorm succes. Het is onmogelijk het hele gamma aan mogelijkheden op te noemen: het centrum voor terminologie van Esperanto, de informaticacursussen, de radioamateurs, de liga van de artiesten, de naturisten, ecologisten, vegetariërs, sportlui, cinefielen, kerkelijke diensten, enz.

DE DAG VAN DE VREDE

„De dag van de vrede", initiatief van de Japanner Yosimi Umeda, vice-president van de UAE, kreeg heel wat publieke belangstelling. De Russische kunstenaars brachten in het Esperanto een aangenaam intermezzo. Tientallen getuigen en slachtoffers bevestigden de afschuw voor konflikten en het onbeschrijfelijk leed door een oorlog veroorzaakt.
Eén dag werd volledig uitgetrokken voor uitstappen. De meeste aandacht ging naar Treblinka-Byalistok. In Treblinka, een oord ter nagedachtenis van de duizenden slachtoffers, stierven ook de ouders van Zamenhof. Het Congres bracht een plechtige hulde aan de leden van zijn familie, speciaal uitgenodigd. Een praalgraf en een symbolisch kerkhof - 17.000 ruwe mensengrote stenen, in de grond genageld in alle mogelijke standen - blijven in het geheugen gegrift als een kreet van de slachtoffers, die men nooit mag vergeten.

In Byalistok werd, onder voorzitterschap van de president van het parlement, M. Roman Malinovski, tussen de Internationale Esperantovereniging en de Poolse Vereniging voor Esperantisten de acte voor de stichting van het Wereldcentrum voor Esperantisten in Byalistok ondertekend.

DE MEM

Bij de publieke voorstelling van de MEM, de Esperantistische beweging voor de wereldvrede, kreeg deze de taak en de eer de wil tot vrede van alle esperantisten, ongeacht nationaliteit, afkomst, ras en taal, te uiten en te versterken.
Er wordt eensgezind opgeroepen, boven alle vooroordelen, opgestapelde stereotypes, internationale reakties en diplomatieke rollen heen, tot het stilleggen van de wapenwedloop en tot het steunen van het laatste initiatief van Wojcieh Jaruzelski, president van de Poolse Staatsraad. Er was ook unanimiteit rond de idee van de bijeenkomst van alle parlementsvoorzitters van alle staten die deelnemen aan de Konferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking met volgend programma:

- Het liquideren van alle Amerikaanse en Russische middellange afstandsraketten in Europa en daarover onmiddellijk akkoord te sluiten;
- Militarisering van de ruimte voorkomen, tegen elk anti-satellietsysteem en ruimtebewapening, voor een vreedzaam gebruik van de ruimte;
- Stopzetten van de kernproeven;
- Zo vlug mogelijk de chemische bewapening stopzetten en de bestaande stock vernietigen;
- Een degelijke vermindering van de legers en conventionele bewapening op Europees gebied, van de Atlantische Oceaan tot aan de Oeral - de aanwezige militaire machten tot het minimum herleiden;
- Een constant militair evenwicht verzekeren, op een steeds lager niveau, de militaire uitgaven van de staten verminderen;
- Nationale en internationale kontrole die het verloop van de ontwapening kontroleren.

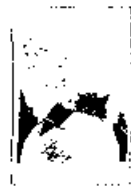

Clément Tholet

VREDES INITIATIEVEN

AANKONDIGINGEN

GENT:
JAARLIJKSE INTERNATIONALE GESCHENKENBEURS
Zaterdag 28 november van 11 uur tot 19 u.
Zondag 29 november van 11 uur tot 18 uur.
Plaats: Zaal Vrede vzw, Knokkestraat 44, 9000 Gent.

ANTWERPEN:
VIËTNAMEES ETENTJE, ingericht door Vrede-afd. Antwerpen op **21 november** in Jeugdherberg „OPSINJOORKE", Eric Sasselaan 2, 2000 Antwerpen.
Deelnameprijs: 300 fr. Inschrijven is noodzakelijk en kan in het Derde Wereldhuis, Klapdorp 4, 2000 Antwerpen, bij de leden of op het sekretariaat in Gent.

ANTWERPEN:
CUBA-WEEK **van 13 tot 20 november** n.a.v. 20e verjaardag van de moord op Che Guevara.
Gespreksavonden: in SAGO, Lange Lozanastraat 14, Antwerpen.
- **Zaterdag 14 november om 20 u.:** *„Agressie tegen Cuba"*, Martin Braem.
- **Woensdag 18 november om 20 u.:** *„Cubaanse literatuur"*, Hilde Vermeiren in Elcker-Ik, Breughelstraat 33, Antwerpen.
- **Donderdag 19 november om 20 u.:** *„Che en zijn betekenis"*, Leo Cautereels.
- **Vrijdag 20 november om 20 u.:** *„Cubaanse muziek"*, Huib Billiet.

DIALOOGAVONDEN VOOR DE VREDE

OOSTENDE:
Vrijdag 6 november om 20.00 uur stipt in het Trefcentrum „Het Baken", Fortuinstraat 18bis, 8400 Oostende.
„GLASNOST - PERESTROÏKA. Indrukken over de Sovjetunie vandaag".
Inleiders: Willy Courteaux (journalist) - Pater Guus Snijkers (KUC) - Eddy Demeulenare (Vakbondsmilitant) - André De Smet (Voorzitter Vrede vzw).

GENT:
Dinsdag 24 november om 20.00 uur:
Chalet 't Sluizeken, Sluizenkenkaai 2, 9000 Gent (omgeving Gravenkasteel).
Thema: Verzet in Guatemala, Getuigenis (+ dia's).
Inleider: Annemie Demedts.

NATIONAAL

BELGIË: De organisaties van de Kristelijke Arbeidersbeweging K.W.B. en K.A.V. zijn met een kampagne gestart met als thema „Koop geen Kaaps Fruit".
Doorheen deze aktie willen beide organisaties bijdragen aan de strijd tegen het Zuidafrikaans Apartheidsregime. De kampagne moet zijn hoogtepunt bereiken in december en houdt o.m. in deze maand een boycot in van perziken, nektarines en abrikozen van Cape en mango's van Caprice in. Ook ingeblikt fruit dat o.m. door Delhaize en Del Monte aan de man wordt gebracht staan op de boycotlijst.
K.W.B. en K.A.V. wijzen er op dat met deze aktie de verkoop van Zuidafrikaans fruit in ons land (in september 185.500 kartons appelsienen) op een degelijke wijze naar beneden moet worden gehaald.

BELGIË: Het bezoek van Marina Toptigina en Kyril Prasjek, Nederlandstalige journalisten van radio Moskou vorige maand, is in Vlaanderen zeker een evenement geworden.
Hun bijdragen aan de BRT, radionieuws, aktueel, T.V., geschreven pers en voordrachten zijn zeker niet ongemerkt voorbijgegaan. De belangstelling voor hun land en de aldaar op gang zijnde hervormingen, de „Glasnost" en „Perestroïka", zal hun zeker niet ontgaan zijn. Hun antwoorden op de vele vragen hebben zeker bijgedragen tot de afbraak van het ons opgedrongen „vijandsbeeld".
Sommigen, zoals Van Rompaey in Argus, bleken zich echter nog niet te kunnen ontdoen van hun verouderd denken. Zo was er ook Huib Dejonghe in „De Standaard" die een deel van zijn betoog opbouwde op het tijdsverschil van vier uur tussen Brussel en Moskou. Uit het feit dat het tijdsverschil slechts twee uur bedraagt kan blijken dat de journalist de Sovjetunie alleen kent van horen zeggen.

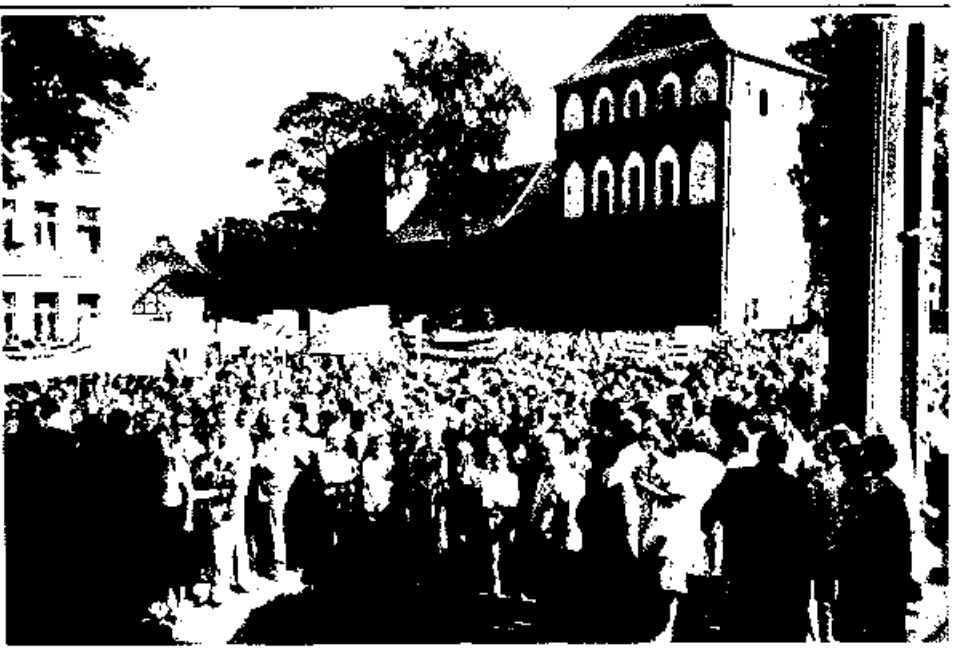

Begin september organiseerden de vredesbewegingen van de B.R.D., D.D.R., Oostenrijk en Tsjechoslovakije, na een gemeenschappelijk overleg, gelijktijdig in hun onderscheiden landen Olaf Palme marsen. Deze manifestaties stonden in het teken van de destijds door de Zweedse Premier voorgestelde kernvrije korridor die een zone van 150 km. langs de grens tussen Oost en West zou omvatten. In verschillende steden van de in deze zone liggende korridor gingen belangrijke vredesmanifestaties door.
In de D.D.R. werden deze aktiviteiten voorafgegaan door een Kongres van de „Friedenrat der D.D.R.". Uit ons land namen Freddy D'Hulster voor de vzw Vrede, W. Vermandere (VAKA) en R. De Doual (CNAPD) aan deze manifestaties deel. Hiernaast een foto van de bijeenkomst te Stralsund (in het Noorden van de D.D.R.) waaraan 25.000 mensen deelnamen, en waar o.m. de Ambassadeur van Zweden het woord voerde.

ER KOMT SCHOT IN ...

Het perspectief van een akkoord voor de Euroraketten, de nakende topontmoeting Gorbatsjov-Reagan, de ontwikkelingen rond het vredesakkoord in Centraal-Amerika zijn enkele van de feiten die aantonen dat er in deze wereld iets aan het veranderen is.

De terugloop van het ons opgedrongen „vijandsbeeld" en het katastrofale fiasco van Reagans ekonomische politiek zijn andere elementen die aantonen dat het tij aan het keren is. Niemand kan ontkennen dat de inzet van de vredes- en demokratische beweging hierin geen belangrijk aandeel hebben gehad.

Het komt er dus op aan, nu het perspectief op verandering in 't zicht komt, de strijd met meer kracht dan ooit verder te zetten. Ons vertrouwen te bevestigen in de toekomst. De openbare opinie moet nu meer dan ooit worden gemobiliseerd.

*Degelijke informatie is hierbij een onmisbaar element om het bewustwordingsproces te bevorderen. Het maandblad „**VREDE**" dat reeds dertig jaar onvermoeid in de bres staat blijft hierbij een belangrijke rol spelen. Maak **VREDE** bij uw vrienden en familieleden bekend. Overtuig hen zich ook op **VREDE** te abonneren. Bezorg **VREDE**, door een bijdrage in het **VREDESFONDS**, of door een **BESTENDIGE OPDRACHT**, de nodige fondsen om onze informatie en mobilisatiekampagne verder te zetten.*

VREDESFONDS

D.S.A. Oostende: 100; F.L. Gent 500; V.Z.F. Bornem: 100; M.R. Oostende: 150; B.L. Wilrijk: 100; V.P. Maldegem: 200; D.R.W. 's Gravenwezel: 250; D.F. Zedelgem: 100; D.W. Brugge: 250; D.J. Bredene: 100; G.J. Nieuwerkerken: 100; N.S. Zemst: 200; B.H. Antwerpen: 500; M.-C. Gent: 100; P.K. Wilrijk: 75; V.H. Oostende: 100; B.L. Kortrijk: 200; V.C.J. Antwerpen: 100; V.L. Gentbrugge: 100; V.C. St.-Niklaas: 100; R.G. Kontich: 100; D.E. Veldegem: 100; D.E. Wilrijk: 100; L.M. Berlare: 500; D.A. Oostende: 50; N.R. Keerbergen: 250; E.V. Antwerpen: 500; B.D. Gent: 200; L.M. Drongen: 500; L.-E.W. Mechelen: 100; C.M. Bredene: 100; F.V.L. Gent: 250; V.J. Antwerpen: 100; V.R.&N. Ranst: 100; D.S.-P. Aalst: 100; L.V. Antwerpen: 200; E.-V. Zemst: 300; J.D.L. Aalst: 100; M.V. De Pinte: 200; U.C. Oostkamp: 100; D.S.H. Brugge: 100; V.J. Harelbeke: 200; M.E. Gent: 100; W.W. Kortrijk: 100; D.C. Gent: 100; V.M. Gent: 100; T.M. Brussel: 200; E.J. Gent: 50; C.J. Oostakker: 100; T.M. Zwalm: 500; D.E. Brugge: 100; C.A. Gent: 200; V.A. Gent: 100; D.J. Blankenberge: 100; R.W. Brugge: 50; D.G.-D. St.-Martens-Latem: 500; G.Y. Hoevenen: 100; B.P. Bredene: 200; D.-D. Kortrijk: 200; V.M. Gent: 250; D.J. Gent: 250; D.M. Gent: 100; M.A. Dilbeek: 200; D.-C.F. Marke: 100; L.A. Gent: 100; L.K. Gentbrugge: 100; F.E. Oostende: 150; L.E. Oostende: 100; V.V.F. Gent: 50; Anoniem: 200; K.S. Gent: 500; V.Y. Gent: 500; M.L.D. Oostende: 400. **Totaal: 13.425 frank.**

SNEEUWVAKANTIE - VLIEGREIS
22 december - 2 januari 1988
REUZENGEBERGTE - TSJECHOSLOVAKIJE

PRIJS: 19.950 Fr.

Prijskorting vr. kind. - 12 jaar - gratis ski-onderricht - drank bij middag- en avondmaal.

Lage huurprijs voor skimateriaal.

Volkstoerisme,
Lemonnierlaan 117, 1000 BRUSSEL
Tel. (02) 512 86 12.

FLY OK - FLY C.S.A. **2413**

INTERNATIONAAL

SPANJE: Ook in Madrid ging op 25 oktober een massale vredesbetoging door. Volgens de pers namen 150.000 mensen deel aan een manifestatie voor het terugtrekken van Spanje uit de NAVO en tegen de in Spanje geplaatste Amerikaanse basissen. Gelijktijdig stapten duizenden mensen op voor dezelfde eisen in Barcelona e.a. grote Spaanse steden.

MOSKOU: Voor de eerste maal sinds 1949 bracht een delegatie van het IVVV (Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen) waarbij ook het ABVV aangesloten is, een bezoek aan de Sovjetunie. De delegatie had er eveneens een onderhoud met Gorbatsjov dat deel uitmaakte van een reeks gesprekken over vrede en ontwapening.

IVVV-sekretaris-generaal J. Vanderveken zegde onder de indruk te zijn geweest van Gorbatsjov's vredeswil die hij als oprecht kenmerkte. Het IVVV voorziet eveneens in de toekomst gesprekken met Perez de Cuellar van de UNO, Robert Mugabe, voorzitter van de Niet-Geboorden Landen en President Reagan.

WIJN UIT ALGERIJE

Niet iedereen denkt bij Algerije direkt aan kwaliteitswijn. Toch worden Cuvée du Président, Coteaux de Mascara, Dahra en Médéa rosé op internationale wedstrijden regelmatig met goud en zilver bekroond.

Druiven worden in Algerije vooral op staatsboerderijen in zelfbeheer geteeld. De arbeiders ontvangen een behoorlijk loon.
Wereldwinkel-wijn is dus niet alleen lekker, maar biedt het Algerijnse volk ook betere kansen. En daar is het Oxfam-Wereldwinkels om te doen.

Haal vlug 'n fles bij uw Wereldwinkelier.
Bevielt ze u? Koop dan tussen 15 november '87 en 15 januari '88 een kist van 12 flessen. Waarvan u er overigens maar 11 betaalt.

oxfam WERELDWINKELS

Wijn uit Algerije **12 flessen voor de prijs van 11**

(naam)
(straat)
(postnr.) (gemeente)

gentse

offsetdrukkerij

goff

Pijndersstraat 28 9000 GENT

- *Affiches*
- *Brochures*
- *Tijdschriften*
- *Boeken*
- *Omslagen, Briefhoofden...*

Snelle en verzorgde afwerking !

Tel. (091) 25 02 59

BOEKENFONDS MARNIX

IS VERHUISD !

U VINDT ONS VOORTAAN NOG
SLECHTS OP E E N ADRES:

SINT-PIETERSNIEUWSTRAAT 107
9000 GENT

ALLES WAT WE VROEGER HADDEN HEBBEN WE NOG !

EN NOG VEEL MEER !

U KUNT NU DOORLOPEND BIJ ONS TERECHT:
van 8.30 uur tot 18.00 uur

Ruime parkeermogelijkheid

KRUISWOORD RAADSEL

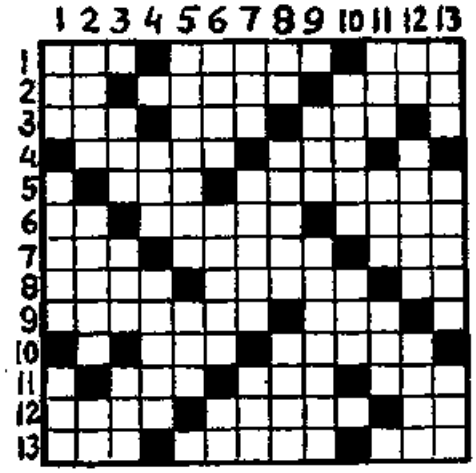

VERTIKAAL:
1. Niet waterdicht - verrader v. Christus - mensenrechtenorg. in Guatelama, zusterbew. v.d. „Dwaze Moeders"; 2. Riv. in de DDR - geen lange - kernraketten weg???; 3. Europeaan - Chinese vermicelli - houten kom; 4. Toiletgerief - bijbehorend; 5. Griekse godin v.d. landbouw - slobkous; 6. Meer in de SU - hijstoestel - geluid v.e. schaap; 7. Telw. - eetgerief - Vlaamse patroonsorg.; 8. De onbekende - 'n schip vastleggen - overwinning; 9. Oesternet - Afrikaans land; 10. Kermistent - paling; 11. Bevrijdingsbew. in M.O. - snel - groente; 12. Masthout - co-premier van Israël - stamvader in Kanaän; 13. Trilpopulier - entstof - provocerende Amerik. organisatie.

N.B.: de ij telt voor één letter.

OPLOSING: OKTOBERNUMMER

O	S	-	P	A	S	T	E	U	R	-	B	E
B	A	A	I	-	R	U	K	-	A	L	O	M
-	G	U	L	P	-	T	-	P	L	A	N	-
B	O	T	-	E	T	U	D	E	-	N	-	C
L	-	O	S	L	O	-	O	R	A	A	E	H
U	K	-	O	E	R	W	O	U	D	N	D	A
N	E	L	E	-	N	-	R	-	O	-	E	R
D	I	-	S	P	A	N	D	A	U	B	D	L
E	-	S	T	A	D	-	O	V	R	O	-	E
R	A	T	-	L	O	T	R	A	-	D	A	S
-	R	U	I	M	-	R	-	O	E	E	R	-
C	A	K	E	-	D	I	S	N	D	R	I	L
A	L	-	L	E	M	O	N	-	E	-	A	S

HORIZONTAAL:
1. Poolse luchtv. mij - Vlaams priester, strijder voor gerechtigheid, veroordeeld door de kerk - voordien; 2. Editie - op en neer bewegen - schoollokaal; 3. Verstandig persoon - Brits eiland - Ned. omroepzuil; 4. Mannetjeshond - uitgestorven struis op Nw-Zeeland; 5. Knaagdier - beroep; 6. Klein kind - afstandsmaat - tijding; 7. Niet slim - opnemen - door middel van; 8. Lied - Afrikaans land - letters uit zus; 9. Deel v.e. plant - soort energie; 10. Troef negen - eigenlijke naam v. Mata Hari; 11. Zojuist - verwijderd - Z.-Afr. oppositiebew.; 12. Club uit A'dam - co-premier v. Israël - drietenige luiaard; 13. Omslag - rubberboom - zijriv. v.d. Wolga.

Het kruiswoordraadsel van oktober werd door volgende lezers korrekt ingevuld:
G. Frederix - Gellik; R. Sijts - Gent; M. Wllems - Hasselt; P. De Coster - Deurne; A. Dierick - Kontich; R. Giesberts - Neerharen; T. Cordier - Oostende; J. Lemey - Tielt; M. Demeyere - Deerlijk.
Winnaars deze maand zijn:
J. Lemey - Tielt; R. Giesberts - Neerharen.
Stuur uw oplossing vóór 15 november naar Leo Oostvogels, Oude Heirbaan 143, 3760 Lanaken.

¼ EEUW GELEDEN ... IN VREDE

DIALOOG TUSSEN VREDESKRACHTEN IN VLAANDEREN

In een artikel, verschenen in november '62, drukt hoofdredacteur André De Smet zijn ideeën uit over de totstandkoming van een sterk en breed vredesfront:

„Onze vredesbeweging, die reeds jaren aan de noodklok trekt, is nooit de mening toegedaan geweest dat zij over een soort monopolium beschikt. Alle gezonde initiatieven krijgen dus ook onze onvoorwaardelijke steun. Maar we zijn ons nog bewust dat het vredesfront in ons land, en in 't bijzonder in Vlaanderen, nog veel te zwak is in verhouding met de inzet en de vredeswil van ons Vlaamse volk. Dit laatste heeft nooit ten achter gestaan in de strijd voor de vrede. We kunnen bevestigen, dat iedere organisatie, iedere beweging zich uit de jaren tussen de beide wereldoorlogen akties en figuren herinnert die alsdan hun stempel hebben gedrukt op het politiek leven van ons land. Omdat de inzet, het gevaar voor algehele vernietiging ons bijna iedere dag door kernontploffingen of dreigende verklaringen in herinnering worden gebracht, komt als van zichzelf, voor ieder van ons, voor onze organisaties, de noodzaak voor aktiever op te treden en de ideeën na te gaan die we in deze strijd gemeen hebben. Onze vredesbeweging, de B.U.V.V., heeft het op zich genomen hier een eerste stap te zetten. In het voorjaar van 1963, willen we ertoe overgaan een eerste Vlaamse Vredeskonferentie te organiseren. Een nieuwe beweging? Neen zeker niet, maar een brede, openhartige, vrije en opbouwende konfrontatie van Vlaamse standpunten inzake vredesproblemen. Enige voorwaarde, zich bekommeren om het oorlogsgevaar dat ons bedreigt. En hand in hand, meer bewust en gesterkt door deze dialoog zullen we morgen ook ons Vlaamse volk een grotere rol doen spelen in de vredesstrijd waarvoor alle volkeren zich mobiliseren".

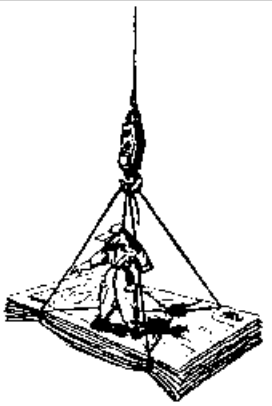

Vindt u ook dat onze dagelijkse pers het niet altijd zo nauw neemt met de waarheid.
Kan u zich soms ook zo ergeren aan wat men hier als „objectiviteit" wil verkopen.
Vindt u ook dat VREDE in tegenstroom met deze dagelijkse verdraaiingen probeert diepere informatie bij de feiten te geven.
Vindt u ook dat VREDE verder moet kunnen uitgegeven worden?
De ASLK biedt een bijkomende mogelijkheid om VREDE vzw financieel te steunen zonder dat u ook maar één frank uitgeeft of verliest.
Via MERCURIUS-SPAREN VOOR MAATSCHAPPELIJKE VERNIEUWING kan u VREDE vzw helpen.
Hoe u dit kan doen verneemt u op de laatste bladzijde.
Bijkomende formulieren zijn te verkrijgen op het sekretariaat van Vrede vzw.

ELECTROS SKOORT 3 MAAL

KWALITEIT alleen grote merken : PHILIPS - AEG - ACEC - BAUKNECHT - ELECTROLUX - TOSHIBA

PRIJS de laagste prijzen voor elektrische huishoudtoestellen

SERVICE eigen gespecialiseerde technische dienst, gegarandeerde herstelling van alle merken.

Kleuren-TV
Hifi & Stereo
Huishoudtoestellen

Electros

de speciaalzaak aan het stadhuis van Oostende
059/50.38.23

NAAR BULGARIJE REIZEN ?
AAN SOCIALE PRIJZEN ?

D A T K A N !

1 week vanaf 8.900 Fr.
2 weken vanaf 11.030 Fr.

Stuur onderstaande coupon terug aan BELGATOURIST voor inlichtingen en inschrijvingen:

NAAM _____ VOORNAAM _____

ADRES _____

POSTNUMMER _____ WOONPLAATS _____

BELGATOURIST - Schildknaapstraat 61/63 - 1000 BRUSSEL
Telefoon (02) 511 28 98 of 513 43 32 (verg. 1106/A)

BOEKEN

OSCAR WILDE

In „Het laatste testament van Oscar Wilde" laat Peter Ackroyd de beroemde Engelse schrijver zelf aan het woord. Het boek geeft, in dagboekvorm, verslag van de vier laatste Parijse maanden van Wilde's leven én van, in een steeds omzien naar het verleden, het volledige leven zelf.
Oscar Wilde's wandel en gangen zijn exemplarisch voor een bepaalde fin-de-siècle mentaliteit, waarmee hier geenszins decadentie en losbandigheid bedoeld wordt dan wel de eenzaamheid en de desolaatheid van de mens in een steeds sneller en sneller veranderende samenleving. Vanuit die eenzaamheid van het individu en vanuit de onderdrukking die het Victoriaanse tijdperk kenmerkte komt het individu in conflict met schijnheiligheid, zogenaamd fatsoen en een keurslijf van strikte en onwezenlijke normen.
Ackroyd brengt, zegt men, een pastiche: hij bootst stijl en taal van Oscar Wilde na alsof hier de verdoemde auteur zelf aan het woord was.
Er is, mijn inziens echter nog meer: de afstand van de auteur ten opzichte van zijn onderwerp is hier in een diepe genegenheid ten opzichte van dit onderwerp verbonden. Het geheel is dan ook buitenmate meeslepend en toch zeer informatief en historisch. Storend is alleen voor wie de pathos en het simbolisme van de eeuwwisseling niet kent, de soms ronkende taal, het steeds refereren naar mythologische en andere figuren die ons taalgebruik zo goed als niet meer kent. Aangezien Ackroyd echter het geheel niet schaadt en men zijn zoektocht zo wild als Wilde te zijn slechts kan appreciëren moet men dit taalgebruik er dan maar bijnemen. Het is de moeite waard. (C.D.S.)

Ackroyd Peter, **Het laatste testament van Oscar Wilde,** Leuven, Uitgeverij Kritak, 1987.

* * *

MACNO

Andrea de Carlo, volgens zijn biografie op de achterflap van het boek „een van de meest originele hedendaagse Italiaanse schrijvers", brengt met MACNO een vage maatschappelijke satire met verwijzingen naar politiek en de rol van de media - meer bepaald de T.V. - in die politiek. Dit alles verweven in een weinig geloofwaardige amoureuse geschiedenis (nog steeds volgens de achterflap: „een onvervalste liefdesgeschiedenis") die het geheel van de satire naar het rijk van het onmogelijke verwijst. De Carlo haalt mooie stukjes met zijn typering van een, niet nader omschreven, vervallen democratie die rijp is voor een dictatuur (en ja, Italië zou hier niet veraf kunnen zijn).
Maar ook de dictatuur vervalt en wordt in een zelfde vernietigend proces als de demokratie meegevoerd. Althans zo zegt de Carlo en zijn satire het ons. Spijtig nochtans dat de satire verdrinkt in het niet geloofwaardige en in een niet-werkelijk-ter-zake-doende liefdesgeschiedenis die hooguit als amoureuse snotvalling kan omschreven worden. (C.D.S.)

de Carlo Andrea, **Macno,** Amsterdam, Bert Bakker, 1987.

* * *

HET WIJZE BLOED

Het uit het Engels vertaalde verhaal van de Amerikaanse Flannery O'Connor gaat over het leven van blanke marginale figuren, diep in het Amerikaanse Zuiden.
Wij krijgen een kijk op het leven van dat deel van het subproletariaat dat alleen nog maar de godsdienst(waanzin) heeft om te kunnen overleven.
De figuren uit het boek bewegen zich in het milieu van profeten en verkondigers van het ware geloof. Zo heeft de antiheld van het boek te doen met zijn éénmanssekte die ten strijde trekt tegen de konkurrerende „onware" prekers.
Ondanks dit typische milieu, waarin auto's alleen maar op de meest ongeschikte momenten voortbewegen, waar hotelkamers deuren hebben die op afgronden uitgeven enz..., ondanks de sfeer van het zuiden die over het boek hangt is de schrijfster er toch meesterlijk in geslaagd de roman boven het pittoreske uit te schrijven.
Het is een mooi verhaal geworden over de strijd die het individu levert om, als individu, te overleven. Het verhaal van een gevecht dat onafwendbaar verloren wordt. (F.V.)

O'Connor Flannery, **Het wijze bloed,** Amsterdam, Bert Bakker, 1987.

KORTOM

In de loop van de zestiger jaren vestigde de Franse journalist Jean Jacques Servan-Schreiber met zijn beroemde boek „Le Défi Américain" de aandacht van de Europeanen op de toenemende Amerikaanse investeringen op ons continent. Twintig jaar later is er een volledige ommekeer waar te nemen. Gedurende vele jaren gekend als de belangrijkste buitenlandse investeerders zijn de Verenigde Staten sinds de zeventiger jaren belangrijke importateurs geworden van vreemde investeringen. Het volume van vreemde investeringen dat tussen 1975 en 1979 jaarlijks 6,6 miljard dollar bedroeg heeft tussen 1980 en 1983 jaarlijks reeds 16,6 miljard bereikt.
Enkel in 1986 stegen de buitenlandse investeringen in de V.S. met 13,4 % om een totaal van 24,7 miljard dollar te bereiken. Het aantal buitenlandse investeringen in de V.S. zouden zodoende reeds 200,3 miljard dollar bereiken of het dubbele van het bedrag van het begin van de jaren zeventig. Tijdens deze laatste periode stegen de Britse belangen in de V.S. met 7,8 miljard dollar, de Nederlandse met 5,8 miljard en de Japanse met 4,1 miljard wat een totaal uitmaakt van 24 miljard dollar.

VREDE vzw financieel steunen zonder één frank te betalen of te verliezen kan via het *„Mercurius-fonds voor maatschappelijke vernieuwing".*

WAT IS „MERCURIUS-SPAREN"?

- **„Mercurius-sparen"** geeft een bijkomende dimensie aan uw spaargeld. De **ASLK** is de eerste bank die er zich toeverbindt via **vzw Mercurius** elk jaar op uw gemiddeld spaarbedrag een bonus van **0,6 %** aan **Vrede vzw** uit te betalen. Uzelf behoudt volledig én uw spaargeld én uw interest én uw getrouwheidspremie.
- Alleen als u dit zelf wenst kan u ook afstand doen van een gedeelte van uw interest (10 %, 25 %, 50 %, 75 %, 100 %). Dit is echter volledig vrijblijvend.

WAT MOET U DOEN?

- Als u een **ES-spaarrekening** bij de **ASLK** hebt, dan vult u het formulier **„Mercurius-Sparen"** ten voordele van **VREDE vzw** in en stuurt het ons terug.
- Als u een spaarboekje hebt bij de **ASLK**, kan u zonder verlies van interest en getrouwheidspremie uw spaargeld laten overschrijven op een **ES-spaarrekening** (ES betekent Epargner-Sparen - een ES-rekening begint met de cijfers 035-...). Alleen wordt dan wel gevraagd tegelijkertijd een zichtrekening te openen indien u die nog niet hebt.
- Als u géén spaarrekening hebt bij de **ASLK**, dan opent u er één bij het dichtstbijzijnde kantoor en vult u ook het intekenformulier in dat u aan **vzw Vrede** of aan **vzw Mercurius** bezorgt.
- Ook een **Kangoeroe-rekening** komt in aanmerking voor Mercurius-Sparen.
- De **ASLK en vzw Mercurius** garanderen u volledig bankgeheim. Aan de begunstigde vereniging wordt alleen het aantal spaarders en het totaal van het spaartegoed bekend gemaakt.

* * *

Als één en ander u nog niet duidelijk is of u hebt vragen of twijfels, neem dan gerust kontakt op:

- **vzw Vrede**
  Knokkestraat 44
  9000 Gent
  Tel. (091) 21 18 39
- **vzw Mercurius-Fonds voor Maatschappelijke Vernieuwing**
  Brusselsesteenweg 7
  9218 Ledeberg
  Tel. (091) 31 11 71

Vraag ook aan uw familieleden en vrienden om zich aan te sluiten bij dit initiatief ten gunste van VREDE vzw

ASLK

INTEKENFORMULIER MERCURIUS-SPAREN TEN VOORDELE VAN vzw VREDE

ASLK

Ik, ondergetekende: _____
Naam en voornaam: _____
Adres: _____
Postnummer en gemeente: _____
Telefoon: _____
Datum en plaats van geboorte:
wens aan Mercurius-Sparen te doen bij de ASLK op deze ES-rekening
..... (nieuwe rekening)
..... (bestaande rekening)
De titularis van vermelde ES-rekening (alleen in te vullen indien naam en/of adres van de titularis van de ES-rekening niet overeenstemt met die van ondergetekende)
Naam en voornaam: _____
Adres: _____

Ik wens dat de bonus die jaarlijks dank zij mijn spaartegoed wordt uitgekeerd aan vzw Mercurius volgende bestemming krijgt: VREDE vzw.

Vrijblijvend:
Ik wens als financieel toemaatje mijn eigen interest als gift af te staan aan bovengenoemd initiatief via de vzw Mercurius ten belope van:

O de gehele interest	O 25 % van de interest
O 75 % van de interest	O 10 % van de interest
O 50 % van de interset	O geen interest afstand

Ik geef volmacht aan vzw Mercurius-fonds voor Maatschappelijke Vernieuwing om bovenvermelde ES-rekening te raadplegen met betrekking tot de interestberekening waarbij vzw Mercurius zich verbindt tot volstrekte vertrouwelijkheid.

Nummer identiteitskaart ..... Handtekening en datum .....

In te vullen door de verantwoordelijke van vzw Mercurius
De ondergetekende verzekert dat bovenstaande inlichting over de intekenaar en zijn handtekening overeenstemmen met de desbetreffende aanduidingen op zijn identiteitskaart nr.....
Handtekening en stempel van vzw Mercurius

➡ **Gelieve dit formulier ingevuld terug te sturen naar vzw VREDE, Knokkestraat 44, 9000 Gent. Tel. (091) 21 18 39**